

naravni rezervat

ŠKOCJANSKI ZATOK

LETNI PROGRAM DELA IN FINANČNI NAČRT

Naravnega rezervata Škocjanski zatok za leto 2022

pripravili: ekipa NR Škocjanski zatok (Borut
Mozetič, Bojana Lipej, Tina Kocjančič, Aleš Marsič
in Daša Stavber)

Škocjanski zatok, februar 2022

KAZALO VSEBINE

KAZALO VSEBINE	2
1 PREDSTAVITEV ZAVAROVANEGA OBMOČJA IN UPRAVLJAVCA.....	3
2 CILJI IN GLAVNE PRIORITETE UPRAVLJANJA V LETU 2022	4
3 OCENA IZVAJANJA PREDHODNEGA LETNEGA PROGRAMA DELA IN FINANČNEGA NAČRTA	9
4 LETNI PROGRAM AKTIVNOSTI	11
5 PREDSTAVITEV PROJEKTOV V TEKU IN PRIPRAVI.....	45
5.1. PROJEKTI V TEKU	45
5.2. PROJEKTI V PRIPRAVI.....	45
6 PREGLED FINANČNEGA OKVIRA.....	47
7 KADROVSKI NAČRT	50

1 PREDSTAVITEV ZAVAROVANEGA OBMOČJA IN UPRAVLJAVCA

OSEBNA IZKAZNICA NARAVNEGA REZERVATA ŠKOCJANSKI ZATOK

Lokacija naravnega rezervata: leži v neposredni bližini mesta Koper med mestom, pristaniščem ter obalno hitro cesto in železnico.

Površina naravnega rezervata: 122,7 hektarja.

Lastništvo: last Republike Slovenije skupaj z zemljišči s statusom javnega dobra 117,12 ha oziroma 95,49 %, last Mestne občine Koper 2 ha oziroma 1,63 %, družbena lastnina ostaja še 3,04 ha oziroma 2,48 % in lastnina fizičnih in pravnih oseb zasebnega prava 0,49 ha oziroma 0,4 % površine naravnega rezervata.

Naselja in prebivalci na območju naravnega rezervata: 0

Statusi območja na podlagi predpisov s področja ohranjanja narave:

- **ekološko pomembno območje – EPO** (id. št. 77600): Uredba o ekološko pomembnih območjih (Uradni list RS, št. 48/04 in nadaljnji),
- **posebno varstveno območje** (območje Natura 2000; SI 5000008) in **(potencialno) posebno ohranitveno območje** (SI 3000252): Uredba o posebnih varstvenih območjih (Uradni list RS, št. 49/04 in nadaljnji),
- **naravna vrednota** (id. št. 1265 V): botanična, zoološka in ekosistemska; Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot (Uradni list RS, št. 111/04 in nadaljnji),
- **ožje zavarovano območje – naravni rezervat:** Uredba o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 75/13).

UPRAVLJAVEC

Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS)

Naravni rezervat Škocjanski zatok

Sermin 50, 6000 Koper

Tel.: 05/ 62 60 370

Gsm: 051/ 680 442

E-naslov: info@skocjanski-zatok.org

Spletna stran: www.skocjanski-zatok.org, www.ptice.si

DOPPS je nevladna naravovarstvena organizacija s statusom društva, ki deluje v javnem interesu na področju ohranjanja narave, varstva okolja in na raziskovalnem področju. Je tudi slovenska krovna ornitološka organizacija, ki širom Slovenije združuje približno 1.000 članov. DOPPS je slovenski partner svetovne zveze za varstvo ptic BirdLife International. Poslanstvo društva je varovanje ptic in njihovih habitatov z naravovarstvenim delom, raziskovanjem, izobraževanjem, popularizacijo in sodelovanjem. Kot koncesionar za upravljanje Naravnega rezervata Škocjanski zatok je DOPPS pripravil letni program dela in finančni načrt Naravnega rezervata Škocjanski zatok za leto 2022 na podlagi določil:

- Uredbe o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 75/13), s katero se nadaljuje varstvo Škocjanskega zatoka, prvotno zavarovanega z Zakonom o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 20/98),
- Uredbe o načrtu upravljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2015–2024 (Uradni list RS, št. 102/15),
- Uredbe o koncesiji za upravljanje Naravnega rezervata Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 31/99),
- Odločbe o izbiri koncesionarja št. 636-06/99-4 za Škocjanski zatok in koncesijske pogodbe, podpisane med Vlado RS in DOPPS št. 252100-50-85/00 in aneksov št. 1 in 2 k tej pogodbi,
- Programa porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe v 2021, kjer je na podlagi Odloka o Programu porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe v letu 2021 določeno, da bo upravljavalec NRŠZ izvajal ukrepe za prispevanje k blaženju in prilagajanju podnebnim spremembam (v nadaljevanju tudi: podnebni ukrepi).

2 CILJI IN GLAVNE PRIORITETE UPRAVLJANJA V LETU 2022

Varstveni cilj naravnega rezervata je ohranitev polslanih in sladkovodnih habitatnih tipov, ki so izjemni v slovenskem in mednarodnem prostoru, in habitatov ptic, ki tu v velikem številu gnezdijo, prezimujejo in se ustavljajo ob selitvah, ter habitatov drugih domorodnih prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst. Razvojni cilj naravnega rezervata je ureditev in delovanje za javnost odprtega naravnega rezervata, s čimer se obiskovalcem omogoča spoznavanje in doživljanje narave ter izobraževanje.

Izvedbeni cilji upravljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok (v nadaljevanju NRŠZ) v letu 2022 so opredeljeni na podlagi Načrta upravljanja NRŠZ za obdobje 2015–2024, pri čemer so glavne prioritete označene s P1. V sklopu varstvenih ciljev 1 - 4 je podano ciljno stanje vrst in habitatov skladno z načrtom upravljanja, ki temelji tudi na vzdrževanju ugodnih razmer za Natura 2000 vrste in habitatne tipe, kratka ocena stanja biotske raznovrstnosti, dejavniki ogrožanja narave in najpomembnejše upravljalvske naloge in aktivnosti.

1. Varstveni cilji:

Cilj1 (P1): Redno vzdrževanje in ohranjanje življenjskih okolij sladkovodnega dela naravnega rezervata na Bertoški bonifiki skupaj z odsekom levega razbremenilnika Rižane – Aro znotraj meja rezervata

- za gnezdeče populacije čapljice (10–15 parov), rakarja (40–50 parov), srpične trstnice (10–15 parov), svilnice (20–25 parov), mokoža (5–10 parov), malega ponirka (20–30 parov), liske (15–25 parov), zelenonoge tukalice (10–20 parov) in drugih vrst ptic s podobnimi ekološkimi zahtevami kot tudi za prehranjevanje gnezdeče populacije polojnika (nad 150 parov);
- za seleče se vrste, kot so čopasta čaplja (5–10 osebkov), rjava čaplja (5–10 osebkov), kostanjevka (10–30 osebkov), plevica (5–10 osebkov), togotnik (100–200 osebkov), močvirski martinec (100–200 osebkov), priba (100–200 osebkov) in črnorepi kljunač (10–20 osebkov) kot primeren prehranjevalni habitat;
- za stalno prisotne vrste, kot so mala bela čaplja (100–200 osebkov), velika bela čaplja (30–50 osebkov), veliki škurh (10–20 osebkov), pritlikavi kormoran (5–20 osebkov) in kravja čaplja (5–10 osebkov) kot njihov celoletni habitat;
- za nacionalno pomembne populacije vodnih ptic, kot so žvižgavka (50–100 osebkov), raca žličarica (70–120 osebkov), krehelj (300–500 osebkov) in bobnarica (1–3 osebk) kot prezimovališče;
- za vzpostavitev mokrotnih oligotrofnih travnikov na površini vsaj 2 hektarjev;
- za obstoječo populacijo ozkega vrtenca (s pašo, košnjo in upravljanjem vodnega režima) in
- za kačje pastirje in dvoživke kot njihove obstoječe in potencialne habitate (z ročnim in strojnim čiščenjem vegetacije na brežinah jarkov in mlak ob krožni učni poti ter struge Are).

Kratka ocena stanja biotske raznovrstnosti: vse navedene ciljne vrste so v dobrem stanju, v načrtu je nadaljevanje aktivnosti za vzpostavitev in razvoj mokrotnih oligotrofnih travnikov in novih habitatov za kačje pastirje in dvoživke, za katere pa kazalniki še ne bodo doseženi, saj gre večinoma za večletne aktivnosti, katerih rezultate je pričakovati kasneje.

Dejavniki ogrožanja narave: najbolj pereči dejavniki ogrožanja iz okolice so hrup z bližnjih prometnic, svetlobno onesnaženje, vnos in razmnoževanje tujerodnih vrst želv ter nedorečena količina vode, ki priteka po Ari (predvsem v času razbremenjevanja visokovodnih konic), kakor tudi zagotavljanje biološkega minimuma pretoka vode Are ter poplavna ogroženost bonifike v primeru ujma. Skupaj z Direkcijo Republike Slovenije za vode (v nadaljevanju DRSV), izvajalcem javne vodnogospodarske službe VGP DRAVA Ptuj d.o.o. ter lokalnimi deležniki, v letu 2022, načrtujemo pripravo enotnega načrta upravljanja zaporničnega sistema pri Turku na Rižani ter avtomatskih zapornic na Ari in morskem kanalu. V okviru ukrepa načrtujemo tudi pripravo »Pravilnika o napajanju NRŠZ s sladko vodo iz Rižane« ter »Pravilnika ukrepanja v primeru povišanega vodostaja v reki Rižani«.

Najpomembnejše upravljalvske naloge in aktivnosti: upravljanje nivoja vode, vzdrževanje in popravilo objektov za urejanje vodnega režima, čiščenje dovodnih jarkov in ureditev servisnih prehodov (po potrebi), usmerjena paša, košnja in mulčanje vegetacije, dosajevanje domorodnih drevesnih in grmovnih vrst ter dosejevanje mokrotnih travnikov, vzdrževanje mlak in površin ob učni poti in odstranjevanje tujerodnih vrst, domačih/ hišnih živali ter vzdrževanje kmetijske mehanizacije. Nadaljevali bomo tudi z ukrepi na področju preprečevanja in obvladovanja vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst (v nadaljevanju ITV). V letu 2022 načrtujemo nadaljevanje izvedbe ukrepov za preprečevanje in obvladovanje vnosa in širjenja ITV na celotnem območju naravnega rezervata, ki so na podlagi rezultatov iz 2021 ocenjeni kot najbolj nujni.

V letu 2021 so bile, v okviru Programa porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe (v nadaljevanju SPS), zaključene tudi aktivnosti za povečanje poplavne varnosti NRŠZ in okolice. S tega zornega kota se je v letu 2020 izvedla sanacija dotrajanega vodnega praga na Ari ter nadgradnja praga z avtomatskim zaporničnim sistemom za uravnavanje nivojev vode in zagotavljanje poplavne varnosti. V sodelovanju s podjetjem VGP DRAVA Ptuj in DRSV smo zaključili tudi zadnjo fazo ukrepov za zagotavljanje poplavne varnosti sladkovodnega dela naravnega rezervata. Izvedba nadvišanja nasipa vzdolž desnega brega Are z vtiskanjem zagatnic je bila, v skladu s projektno dokumentacijo in pogodbenimi roki, zaključena v novembru 2021.

Cilj 2 (P1): Redno vzdrževanje in ohranjanje ugodnih ekoloških in hidroloških razmer v brakični laguni

- za gnezdeče populacije navadne čigre (nad 50 parov), polojnika (nad 15 parov), rdečenogega martinca (do 10 parov), malega deževnika (do 10 parov), male čigre (nad 5 parov) in rumene pastirice (do 10 parov) na obstoječih površinah ter za povečanje populacij in rednosti gnezdenja beločelega deževnika;
- za seleče se vrste, kot so togotnik, črnorepi kljunač, močvirski martinec in priba ter kot habitat stalno prisotnih vrst, kot sta mala bela čaplja, velika bela čaplja, liska in veliki škurh (v populacijah, ocenjenih v okviru cilja 1) kot primeren prehranjevalni habitat;
- za nacionalno pomembne populacije prezimujočih ptic, kot so liska (500–700 osebkov), race in druge vrste, ki se prehranjujejo s potapljanjem;
- za solinarko (*Aphanius fasciatus*) in kavkaškega glavačka (*Knipowitschia caucasica*) kot primeren habitat;
- za povečanje habitatnega tipa 1410 Sredozemska slana travišča na 0,5 hektarja ter za ohranjanje in z naravno sukcesijo skladen razvoj drugih habitatnih tipov Natura 2000.

Kratka ocena stanja biotske raznovrstnosti: vse navedene ciljne vrste so v dobrem stanju. Tudi v letu 2021 so na območju brakičnega dela naravnega rezervata gnezdili vsaj 3 pari beločelega deževnika (*Charadrius alexandrinus*). V zadnjih letih pri vseh ciljnih vrstah brakičnega dela naravnega rezervata beležimo tudi pozitivne trende naraščanja gnezdečih parov ostalih ciljnih vrst. Kot redna gnezdilka rezervata pa je v zadnjih letih potrjena tudi mala čigra (*Sternula albifrons*) – 10 do 15 parov, katere gnezdeča populacija je v porastu.

Dejavniki ogrožanja narave: z ukrepi izvedenimi v letih 2020 in 2021 (rekonstrukcija praga na Ari, nadvišanje zapornice na morskem kanalu in nadvišanje desnega brega Are z vtiskanjem zagatnic) se je po naših ocenah zmanjšala tudi možnost preplavitve gnezd v primeru ujm ali sovpadanja močnih padavin z živimi plimami. Zaradi nadvišanja zapornice na morskem kanalu se je zmanjšala tudi grožnja onesnaženja lagune v primeru izlitja nevarnih snovi v bližnjem pristanišču. Med grožnjami iz okolice pa velja izpostaviti onesnaževanje voda iz dejavnosti v okoliških urbanih conah ter svetlobno onesnaženje.

Še vedno obstaja tudi nevarnost krčenja brakičnih življenjskih prostorov zaradi vplivov podnebnih sprememb, saj posledice antropogeno pospešenih podnebnih sprememb postajajo vedno bolj očitne. Podatki iz mareografske postaje Koper za zadnje 30-letno obdobje nakazujejo hitrost dviganja morske gladine za 0,28 cm na leto. Napovedi za NRŠZ kažejo, da se zaradi podnebnih sprememb lahko v bodoče drastično zmanjšajo površine Natura 2000 habitatov v brakični laguni naravnega rezervata. Posledično bo prizadeta tudi favna, ki je vezana na te habitate.

Iz tega izhaja, da bo glavna prioriteta upravljanja v okviru cilja 1, ureditev habitatov v brakični laguni, ki vključujejo oblikovanje novih in nadvišanje obstoječih Natura 2000 habitatov.

Izvedbo ukrepov za ohranjanje ciljnih habitatov in vrst NRŠZ, smo v predlagali za vključitev in financiranje iz sredstev programa SPS v letih 2022 in 2023. Nadaljevali bomo tudi z iskanjem alternativnih, t.j. projektnih virov za izvedbo tega nujnega ukrepa.

Ostale pomembne upravljske naloge in aktivnosti v letu 2022: upravljanje nivoja vode, vzdrževanje in nadgradnja objektov za urejanje vodnega režima, čiščenje morskih nanosov in smeti, preprečevanje motenj, vzdrževanje grmovne vegetacije in dosajevanje pomembnih vrst slanuš. Med nujne ukrepe uvrščamo tudi vzdrževanje mestnega vstopnega objekta in učne poti ter nadaljevanje izvajanja ukrepov za vzpostavitev ustreznih pogojev za razvoj submediteranskih polsuhih travnišč na območju pod ankaransko vpadnico.

Cilj 3: Redno vzdrževanje in ohranjanje ugodnih ekoloških razmer na območju Jezerca

- za gnezdeče populacije čapljice (1–2 para), liske (5–10 parov), zelenonoge tukalice (5–10 parov), mokoža (do 3 pari), rakarja (5–10 parov), srpične trstnice (5–10 parov) in svilnice (5–10 parov);
- za ohranjanje in povečanje obstoječe populacije močvirske sklednice.

Kratka ocena stanja biotske raznovrstnosti: vse navedene ciljne vrste ptic so v dobrem stanju, kar pa ne velja za populacijo močvirske sklednice zaradi verjetnega negativnega vpliva na tem območju razširjene tujerodne vrste okrasne gizdavke.

Dejavniki ogrožanja narave: med grožnjami na samem območju je z varstvenim režimom prepovedano vrtničarstvo ter s tem povezano naseljevanje mačk, ki lahko plenijo tudi varovane vrste. Med grožnjami iz okolice velja izpostaviti onesnaževanje voda zaradi neurejene fekalne kanalizacije na Škocjanskem hribu, svetlobno onesnaženje in hrup ter naseljevanje in dostopnost za domače oziroma hišne živali ter negativni vplivi s strani tujerodnih vrst rastlin in živali.

Najpomembnejše upravljske naloge in aktivnosti: izlov tujerodnih vrst želv, upravljanje nivoja vode, preprečevanje motenj ter negativnih vplivov iz okolice, odstranitev ITV, opustitev vrtničarske dejavnosti ter odstranitev vse vrtničarske infrastrukture. Za doseganje tega cilja je nujno nadaljevati z zmanjševanjem števila tujerodnih vrst želv z izlovom ter iskanjem gnezd in odstranjevanjem jajc okrasnih gizdavk. Poglavitni cilj v letu 2022 je odstraniti vsaj 250 osebkov okrasnih gizdavk ter določiti vsa njihova potencialna območja gnezdenja v naravnem rezervatu in na ta način še učinkoviteje zmanjšati populacijo okrasne gizdavke. V letu 2022 bomo, v okviru obvladovanja širjenja invazivnih rastlinskih vrst v rezervatu, nadaljevali s strojnim čiščenjem nadzemnih in podzemnih delov ter ročnim odstranjevanjem navadne amorfe, japonskega kosteničevja, navadne kanele, laške repe in drugih invazivk na območju Jezerca.

Cilj 4: Trajno preprečevanje motenj in dostopa plenilcev na območje močvirja pri stavbi Telekom

- za uspešno gnezdenje čapljice (1 par), mokoža (1–2 para) in srpične trstnice (1–3 pari) ter
- za nemoteno prenočevanje kmečkih lastovk med jesensko selitvijo.

Kratka ocena stanja biotske raznovrstnosti: vse navedene ciljne vrste ptic so v dobrem stanju, bistvenega povečanja gnezdečih parov ciljnih vrst zaradi majhne površine območja v bodoče ne pričakujemo.

Najpomembnejše upravljske naloge in aktivnosti: nadaljevanje z aktivnostmi za odkup zemljišča v lasti Telekom na območju sladkovodnega močvirja.

Cilj 5: Spremljanje in analiziranje stanja naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti ter upravljanje podatkovnih zbirk, ki se nanašajo na NRŠZ

Najpomembnejše upravljske naloge in aktivnosti: redni monitoring ptic, kartiranje HT in tujerodnih vrst v sladkovodnem delu, spremljanje kakovosti in nivojev vode, upravljanje podatkovne zbirke NRŠZ in priprava poročil o stanju NRŠZ; v primeru razpoložljivih sredstev bo izveden monitoring kačjih pastirjev, herpetofavne, močvirske sklednice, ozkega vrtenca, netopirjev in metuljev ter ihtiofavne v laguni.

Cilj 6 (P1): Zagotavljanje primerne količine in kakovosti vode ter omejevanje negativnih vplivov hrupa in svetlobnega onesnaževanja iz okolice na naravni rezervat

Najpomembnejše upravljske naloge in aktivnosti: zagotavljanje zadostnih dotokov vode najvišjih standardov kakovosti, sodelovanje z DRSV, ARSO, Mestno občino Koper (v nadaljevanju: MOK) in lokalnimi akterji za stalno izvedbo ukrepov za doseganje najvišje kakovosti industrijskih, komunalnih in padavinskih odpadnih vod, ki se stekajo neposredno v naravni rezervat ali v pritoke, preprečevanje negativnih vplivov svetlobnega onesnaževanja in hrupa. Na področju varstva pred hrupom in izgradnje protihrupne ograje ter varovalnega nasipa vzdolž bertoške vpadnice bomo nadaljevali sodelovanje z MOK in drugimi akterji pri izgradnji drugega pasu bertoške vpadnice.

Cilj 7 (P1): Zagotavljanje uresničevanja varstvenega režima in varstvenih usmeritev (neposredni nadzor v naravi ter druge potrebne oblike nadzora)

Najpomembnejše upravljske naloge in aktivnosti: naravovarstveni nadzor nad upoštevanjem varstvenega režima in usmeritev, opozarjanje in ozaveščanje kršiteljev ter izrekanje glob in nadaljevanje postopkov s strani drugih pooblaščenih izvajalcev; nadzor nad vsemi vzdrževalnimi deli in sanacijskimi deli v naravnem rezervatu in njegovi neposredni okolici in redno izobraževanje nadzornikov.

2. Drugi cilji upravljanja:

Cilj 8 (P1): Omogočanje spoznavanja naravne vrednote in biotske raznovrstnosti ter doživljanja narave na način, ki naravo postavlja v središče pozornosti in privzgaja spoštljiv odnos ter odgovorno vedenje do nje

Najpomembnejše upravljske naloge in aktivnosti so tiste, ki so namenjene delovanju za javnost odprtega naravnega rezervata: priprava programov za obiskovalce in izvajanje vzgojno-izobraževalnega programa, evalvacija programov ter njihova redna nadgradnja oz. posodabljanje; razvoj in priprava učnih pripomočkov ter nakup ustrezne opreme za izobraževanje; razvoj in priprava fizičnih razstav in interpretacije kot tudi virtualne, multimedijske in filmske interpretacije; priprava ponudbe izdelkov in storitev; sprejem, usmerjanje ter osnovne storitve za obiskovalce; predstavitve NRŠZ izven območja (predstavitve na dogodkih v organizaciji drugih institucij, sejmi, oglaševanje), in usposabljanje zaposlenih in drugih izvajalcev programov za obiskovalce. Glede na aktualno situacijo zaradi pandemije COVID-19 bodo vse aktivnosti v okviru cilja 8 izvedene v skladu z navodili in priporočili vlade in NIJZ.

Cilj 9 (P1): Vzpostavljanje, nagrajevanje in vzdrževanje infrastrukture za obisk in upravljanje

Najpomembnejše upravljske naloge in aktivnosti: odprava pomanjkljivosti in napak na objektih po unovčitvi bančne garancije vodilnemu izvajalcu in nespornega dela odškodninske odgovornosti glavnega projektanta, pomoč ministrstvu pri pripravi razpisov ter vsebinskim sodelovanjem za izvedbo javnih naročil ter koordinacija sanacije osrednje opazovalnice in sanacije gnezdilna stene za breguljko, upravljanje in redno vzdrževanje objektov izvedba ter dopolnitve krajinske ureditve in ureditev v in ob objektih.

Cilj 10: Zagotavljanje učinkovitega in preglednega poslovanja, organizacije dela, financiranja, komuniciranja in sodelovanja v podporo varstvenim ciljem in drugim ciljem upravljanja

Najpomembnejše upravljaljske naloge in aktivnosti: naloge za učinkovito in pregledno poslovanje, organizacijo dela in financiranje; sodelovanje v vzpostavljenih partnerstvih, ki so že v preteklih letih prispevala k učinkovitosti upravljanja NRŠZ (npr. Skupnost ZO, AdriaWet, BirdLife, WLI, DAP) in vključevanje v nove povezave; sodelovanje z MOP, organi v sestavi in ZRSVN ter druge naloge skladne z zakonodajo; komunikacijske aktivnosti, kot so delo z mediji in dogodki; vzdrževanje in nadgradnja spletne in FB strani ter Instagram, skupne PR naloge in aktivnosti z drugimi zavarovanimi območji in partnerji in zagotavljanje dostopa do informacij o NRŠZ.

3 OCENA IZVAJANJA PREDHODNEGA LETNEGA PROGRAMA DELA IN FINANČNEGA NAČRTA

Glavne prioritete programa dela so bile uresničene. V okviru cilja 1 je upravljanje temeljilo na vzdrževanju ustreznih vodnih režimov in usmerjeni paši, podprtimi z dopolnilnimi nalogami, kot so vzdrževanje kmetijske mehanizacije, odstranjevanje tujerodnih rastlin in tujerodnih vrst želv, vzdrževanje mlak in površin ob učni poti, zasaditvi domorodnih drevesnih in grmovnih vrst ter dosejevanju oligotrofnih mokrotnih travnikov. V skladu s tripartitno Pogodbo o ureditvi medsebojnih razmerij zaradi sofinanciranja ukrepov v NRŠZ in novelirano projektno dokumentacijo smo zaključili z izvedbo sanacije in nadvišanja desnobrežnega nasipa na Ari z vtiskanjem zagatnic.

V okviru načrtovanih ukrepov za preprečevanje in obvladovanje vnosa in širjenja invazivne vrste okrasne gizdavke v NRŠZ smo v letu 2021 izvedli tako preventivne ukrepe kot ukrepe za obvladovanje te vrste v rezervatu. Od konca sredine februarja do oktobra 2021 smo z metodo lova z vodno pastjo in na roko ujeli 331 osebkov okrasnih gizdavek. Od leta 2019 smo tako izlovili skupno 669 okrasnih gizdavek, od tega 656 želv podvrste rdečevratka (*Trachemys scripta elegans*), 7 želv podvrste rumenovratka (*Trachemys scripta scripta*) in 6 njunih križancev. Na območju Bertoške bonifike je bilo izlovljenih 43 osebkov. Številčnost okrasne gizdavke je problematična v kanalu Ara, kjer smo izlovili 173 osebkov ter območje Jezerca, kjer smo izlovili 453 osebkov. V letu 2021 smo na novo izlovili in označili 9 močvirskih sklednic, vse na območju Jezerca. Od tega najmlajšo do sedaj, triletni osebek, kar potrdi njeno uspešno razmnoževanje v letu 2018. Skupno je bilo tako izlovljenih in označenih 64 močvirskih sklednic.

V okviru cilja 2 smo skrbeli za ustrezen nivo vode v laguni, predvsem med gnezdilno sezono ter vzdrževanjem mestnih vstopnih točk in učne poti. V okviru ciljev 2 in 3 smo nadaljevali tudi z ukrepi obvladovanja širjenja TIV, ki se nanašajo predvsem na odstranitev tujerodnih okrasnih gizdavek, zasaditvami domorodnih drevesnih in grmovnih vrst, ročnim odstranjevanjem tujerodnih rastlin na območju Jezerca, ročnim in strojnim odstranjevanjem tujerodnih rastlin ter izvajanju ukrepov za vzpostavitev novih površin za mokrotne in plosuhe oligotrofne travnike na območju pod ankaransko cesto.

V okviru cilja 4 so bile aktivnosti usmerjene v nadaljevanje postopkov z namenom odkupa vodnih zemljišč, ki ležijo na območju NRŠZ. V sodelovanju z ZRSVN, območno enoto Piran, smo pripravili pripombe k osnutku OPN-ja in predlagali, da se namenska raba zemljišča (parcelna številka 3884/18, k.o. 2604 Bertoki), glede dejanske in namenske rabe, spremeni iz stavbnega zemljišča spremeni v vodno zemljišče. V okviru cilja 5 sta potekala redni monitoring ptic, monitoring ihtiofavne, monitoring metuljev in kartiranje HT sladkovodnega dela, vključno s kartiranjem tujerodnih rastlinskih vrst. Ostali predvideni monitoringi pa zaradi pomanjkanja sredstev niso stekli. Nadaljevali smo tudi z aktivnostmi pri upravljanju podatkovne zbirke NRŠZ. V okviru cilja 6 smo nadaljevali s sodelovanjem z MOK na področju vplivov na naravni rezervat glede razmejitev upravljanja in izvedbe varovalnega nasipa ter protihrupne ograje vzdolž bertoške vpadnice. Nadaljevali smo z aktivnostmi za sprejetje in formalizacijo Poslovnika o obveščanju v primeru onesnaženj ter redno preverjali stanje čiščenja plavajoče morske baraže naorskem kanalu v Luki Koper.

Naravovarstveni nadzor v okviru cilja 7 je potekal redno, brez izrekanja glob, z ustnimi opozorili za kršitve na območju rezervata in pisnimi obvestili za nepravilno parkiranje. Hujših kršitev nismo zaznali. Nadaljevali smo s sodelovanjem pri izmenjavi delovnih izkušenj z drugimi ZO, predvsem s Krajskim parkom Sečoveljske soline. Rednih izobraževanj za naravovarstvene nadzornike ni bilo razpisanih, smo se pa udeležili sestanka naravovarstvenih nadzornikov ZO novembra na Brezovici pri Ljubljani. Dokončno je bila zaključena vzpostavitev informacijskega sistema za podporo delu prekrškovnih organov podjetja Inpores d.o.o., ki ga financira MOP.

Aktivnosti in naloge v okviru cilja 8, ki je največji meri osredotočen na upravljanje obiska, so bile v letu 2021 zaradi pandemije COVID-19 (podobno kot v letu 2020) izvedene v zmanjšanem obsegu oziroma smo jih izvajali v okviru možnosti in v skladu z navodili vlade in NIJZ. Izvedli smo manjše število dogodkov za širšo javnost, med drugimi smo obeležili tudi Svetovni dan čebel s postavitvijo hotela za žuželke, interpretativne table o pomenu opravevalcev ter v okolici hotela zasadili medovite rastline in zelišča. Projekt IMPRECO smo februarja 2021 uspešno zaključili in izvedli vse načrtovane aktivnosti ter sodelovanje z deležniki v okviru Skupne delovne skupine projekta IMPRECO (JTF) formalizirali z podpisom Dogovora med deležniki (Stakeholders' Protocol), h kateremu je pristopilo 13 deležnikov, med drugimi tudi Mestna občina Koper in Luka Koper d.d. Omenjeni dokument predstavlja osnovo za tvorno sodelovanje po zaključku projekta kot tudi za vključitev v transnacionalno mrežo zavarovanih območij za ekosistemske storitve – **PARES (Protected Areas for Ecosystems Services)**. Mreža trenutno združuje 6 partnerjev; poleg DOPPS še Občino Staranzano in Deželno Agencijo Veneto Agricoltura iz Italije, Regijo Kreta iz Grčije; Nacionalni razvojni sklad iz Albanije ter dalmatinsko Regionalno agencijo »Morje in kras« iz Hrvaške.

V okviru cilja 9 smo z MOP nadaljevali z vsebinskim sodelovanjem za izvedbo javnih naročil ter drugih aktivnosti za odpravo napak na objektih v NRŠZ, ki še naprej ostajajo velik problem. Zaradi neuspešnih postopkov javnega naročanja za sanacijo osrednje opazovalnice in gnezdilne stene za breguljke, ki jih vodi MOP, bomo s koordinacijo in vsebinskim sodelovanjem z ministrstvom nadaljevali tudi v letu 2022.

V okviru cilja 10 smo izvedli naloge, potrebne za učinkovito in pregledno poslovanje, financiranje in organizacijo dela ter obveščanje javnosti.

Na prihodkovni strani finančnega načrta programa dela NRŠZ za leto 2021 so bila skoraj v celoti porabljena sredstva na proračunski postavki 153238. Pogodba za leto 2021 je za materialne in programske stroške ter stroške dela znašala 249.831,00 €, na podlagi aneksa št.2 h Pogodbi o financiranju NRŠZ smo pridobili dodatnih 12.000,00 €, ki so bila porabljena za zamenjavo el. kabla med osrednjo opazovalnico in zaporničnim sistemom na Ari, za čiščenje lovilca olj in pregled cevi za odvajanje meteornih vod iz parkirišča, za popravilo biološke čistilne naprave in sanacijo iztoka iz čistilne naprave ter preusmeritev meteornih vod. Od skupno 261.831,00 € je bilo na proračunski postavki PP 153238 v letu 2021 porabljenih 257.863,39 €. Lastni prihodki so bili zaradi epidemije nekoliko nižji od načrtovanih in so znašali slabih 44.000,00 €, za ozaveščevalne aktivnosti pa smo iz lokalnih virov pridobili dodatnih 910,00 € s strani MOK. Dodatni vložek v NRŠZ predstavljajo tudi sredstva SPS za dokončno izvedene ukrepe za ohranjanje biotske raznovrstnosti za obvladovanje vplivov podnebnih sprememb na mokrišča in obvladovanje vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst.

4 LETNI PROGRAM AKTIVNOSTI

Cilj 1: Redno vzdrževanje in ohranjanje življenjskih okolij sladkovodnega dela naravnega rezervata na Bertoški bonifiki skupaj z odsekom levega razbremenilnika Rižane – Aro znotraj meja rezervata

Kombinirano upravljanje sladkovodnega dela naravnega rezervata temelji na upravljanju vodnih režimov, usmerjeni paši in pozni košnji. Za doseganje cilja 1 je tudi v letu 2022 ključno nadaljevanje izvajanja nalog s teh treh področij, ki so podprte z dopolnilnimi nalogami, kot so vzdrževanje dosedanjih ureditev in kmetijske mehanizacije. Poseben poudarek v letu 2022 namenjamo nadaljevanju odstranjevanja tujerodnih vrst rastlin in živali, zasajevanju domorodnih dreves in grmov ter večkratnemu odstranjevanju okoliške zarasti.

V okviru Programa porabe sredstev SPS je v celoti zaključena nadgradnja obstoječe infrastrukture za uravnavanje nivojev vode in drugih ukrepov za zmanjševanje poplavne varnosti sladkovodnega dela naravnega rezervata, pri čemer je bila v letu 2020 izvedena sanacija ter nadgradnja dotrajanega vodnega praga z avtomatskim zaporničnim sistemom, v letu 2021 pa izvedena tudi sanacija in nadvišanje nasipa vzdolž desnega brega Are z vtiskanjem zagatnic. V skladu z novelirano Projektno dokumentacijo za investicijsko vzdrževanje v javno korist na vodni infrastrukturi - Ara razbremenilnik Rižane, sanacija nasipa, (VGP Drava, september 2021) in tripartitno Pogodbo o ureditvi medsebojnih razmerij zaradi sofinanciranja ukrepov NRŠZ – št. 2555-21-100028 (med DRSV, izvajalcem VGP DRAVA Ptuj d.o.o. in DOPPS), so bila dela zaključena 09.11.2021. Na tehničnem prevzemu izvedenih del na objektu z dne 11.12.2020 je bilo ugotovljeno, da so bila dela v vrednosti 251.680,94 € izvedena v pogodbenem roku ter skladno s projektno dokumentacijo.

Novi zapornični sistem nam poleg nižanja gladine visokih voda ob ujmah, omogoča tudi zagotavljanje stalne gladine vode v Ari in s tem vodno oskrbo sladkovodnega dela rezervata tudi v sušnih mesecih. Hkrati preprečuje tudi vdor morske vode v sladkovodni ekosistem ter omogoča prelivanje viškov sladke vode (jeseni, pozimi in zgodaj spomladi) v laguno rezervata. V okviru izvedbe je bila postavljena tudi ribja steza, ki omogoča prehod vodnih organizmov skozi zapornično polje. Z izvedbo sanacije in nadvišanja desnega nasipa je preprečeno pronicanje vode skozi nasip in temeljna tla ter zamakanje učne poti po celotni dolžini izlivnega dela struge Are. Hkrati je zagotovljena tudi boljša poplavna varnost sladkovodnega dela rezervata in novozgrajenih objektov NRŠZ ter nastanek morebitne trajne škode na objektih v primeru poplav.

Zapornični sistem na pragu Are je opremljen s kamero ter povezan v enotni Centralni nadzorni sistem (CNS), ki nam s pomočjo programske aplikacije omogoča grafični prikaz spreminjanja vodnih nivojev in zgodovine dogodkov. Z možnostjo upravljanja podlivnih in nadlivnih zapornic na daljavo nam omogoča tudi hitro ukrepanje ob izrednih dogodkih kot so vodne ujme in visoke plime, saj je sistem povezan tudi z zaporničnim sistemom na morskem kanalu v brakični laguni. Upravljanje zaporničnega sistema poteka v skladu z Ara – sanacija pragu na razbremenilniku Rižane, Navodila za uporabo in vzdrževanje, št. 200/20 – AS (Remonting d.o.o., 2020). V letu 2022 bomo, v sodelovanju DRSV, izvajalcem javne vodnogospodarske službe VGP DRAVA Ptuj d.o.o. ter lokalnimi deležniki, nadaljevali z aktivnostmi za pripravo enotnega načrta upravljanja zaporničnega sistema pri Turku na Rižani ter avtomatskih zapornic na Ari in morskem kanalu.

Upravljanje vodnih režimov poteka tako, da so po sezonah doseženi nivoji vode, primerni za gnezdeče, seleče se ali prezimujoče vrste ptic, ki hkrati podpirajo tudi prisotne ali razvijajoče se habitatne tipe in druge varovane vrste. Nivoji vode na območju sladkovodnega dela naravnega rezervata se zagotavljajo z dovajanjem sladke vode iz Rižane (Ara) prek dovodne zapornice ter odvajanjem vode na luško črpališče prek odvodne zapornice in sifona v jarek 11b zunaj rezervata, ki poteka čez območje GORC Sermin II. Vzdrževanje objektov za urejanje vodnega režima (zapornic, sifonov ...) in čiščenje jarkov v sladkovodnem delu rezervata potekata v skladu s Projektom o obratovanju in vzdrževanju (v nadaljevanju: POV; Inženiring za vode, 2007).

V prejšnjih letih je bila izvedena obsežna zasaditev drevesnih in grmovnih vrst ter čiščenje zarasti in odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst na ciljnih površinah sladkovodnega dela rezervata. V letu 2022 bomo v okviru podnebnih ukrepov nadaljevali z odstranjevanjem zarasti in tujerodnih rastlinskih vrst ter dosadili nova in obrezovali obstoječa domorodna drevesa in grmovnice. Zasajene drevesne in grmovne vrste se prvo leto ukoreninjajo in šele v drugem ali tretjem letu začnejo z rastjo. V tem obdobju je potrebno večkratno odstranjevanje okoliške zarasti, saj bi v nasprotnem primeru ostala vegetacija povsem prerasla mlade posajene rastline; posledično večina zasajenih rastlin propade. V grmiščih, kjer so z zasaditvami, spontano ali z vnosom semen, vzkile mladice zelenih rastlinskih vrst bomo nadaljevali z ročnim odstranjevanjem zarasti, ki senči mlade rastline ter s presvetlitvijo rastišč dosegli hitro rast in pospešili razrast domorodnih ter upočasnili, oziroma onemogočili razraščanje tujerodnih rastlinskih vrst.

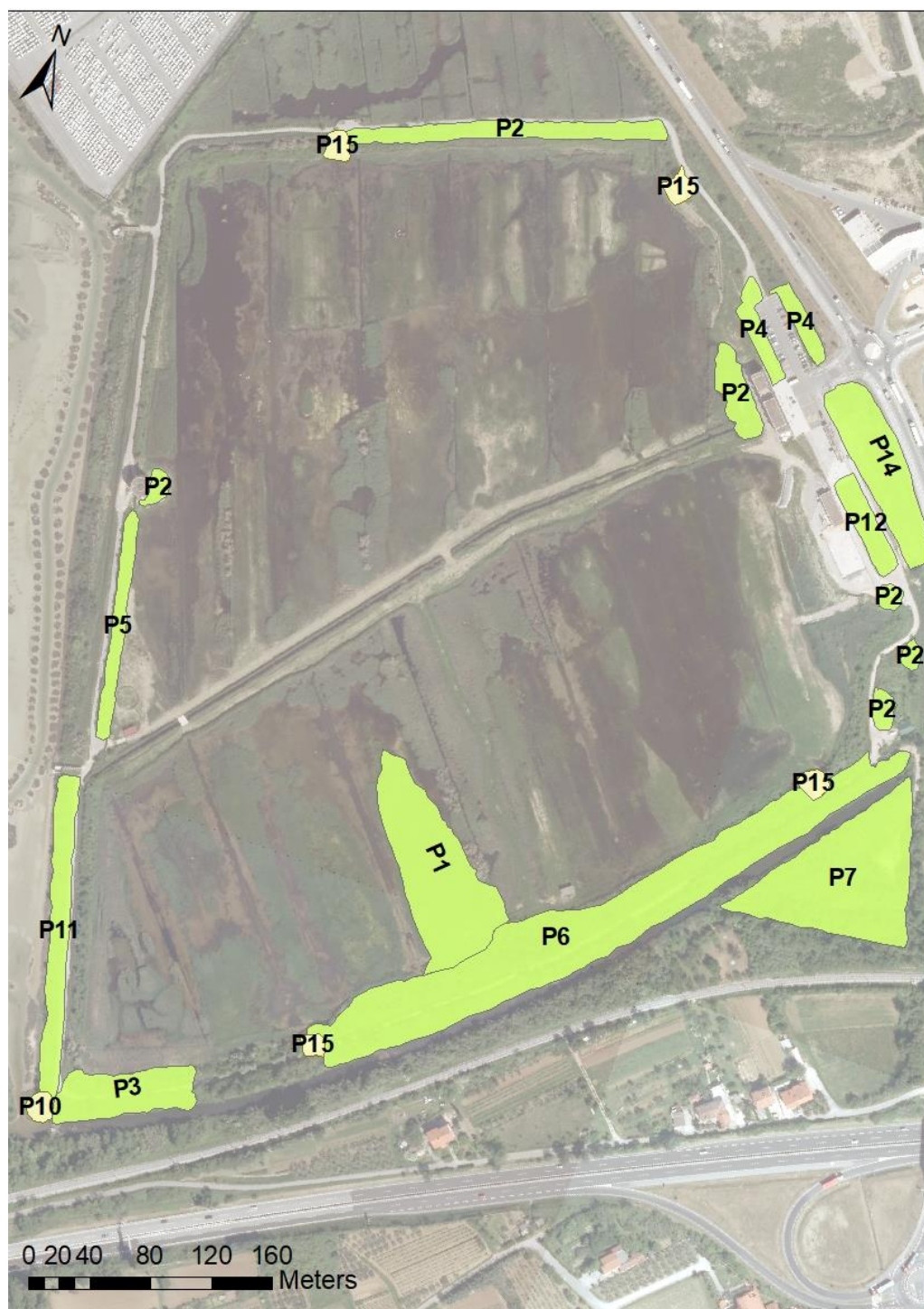
Za nadaljevanje dela bo tudi v letu 2022 potreben najem manjšega bagra za odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst znotraj sladkovodnega dela rezervata. Odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst in zarasti bo potekalo celo leto, razen v času gnezditve. Na površinah, ki so nedostopne za strojno mehanizacijo, bomo tujerodne rastlinske vrste odstranjevali s pomočjo komunalnega mulčarja ter priključka za rezanje in obrezovanje dreves in grmov, ki omogoča poseg tudi na težko dostopnih brežinah kanalov, ki potekajo ob učni poti. Odstranjene nadzemne in podzemne dele tujerodnih rastlinskih vrst ter ostali požagan les bomo zmleli s pomočjo traktorskega priključka za drobljenje lesa ter zdrobljeno biomaso s traktorsko prikolico odpeljali na mesto kompostiranja.

Upravljanje vegetacije in primernih življenjskih okolij na obrobju močvirja, ki obsega grmovno in drevesno zarast in mlake, bo tudi v letu 2022 temeljilo na vzdrževanju obstoječih mlak, zasaditvi novega in obrezovanju obstoječega avtohtonega grmovja in dreves ter odstranjevanju tujerodnih vrst. Skladno z izhodišči vzdrževanja habitatov za kačje pastirje, upravljanje vegetacije zajema tudi ročno in strojno čiščenje brežin jarkov in mlak za povečanje osončenosti vodnih površin in zagotavljanje raznolikega prostorskega mozaika različnih sukcesijskih faz. Zaradi vzdrževanja optimalnih razmer v manjših stoječih vodah vsakoletno odstranjujemo del zarasti ob mlakah. Mlake nikoli ne očistimo zarasti v celoti (največ 2/3). Na ta način vzdržujemo ugodno stanje za rastlinstvo in živalstvo mlak. Čiščenje mlak bo v letu 2022 potekalo v času poletne presušitve, med avgustom in oktobrom.

Redna pozna košnja na območju sladkovodnega močvirja poteka po končani gnezditvi ptic. Po končani košnji se zaradi ohranjanja in oblikovanja primernih habitatov odstrani biomaso ter organski material deponira na prostoru za odlaganje in kompostiranje rastlinskega materiala. Hkrati poteka tudi odstranjevanje vegetacije z brežin jarkov in mulčanje vegetacije na težko dostopnih predelih in vzdrževanje ograde z električnim pastirjem. Del sladkovodnega dela rezervata smo namenili razvoju oligotrofnih mokrotnih travišč. Paše na tem območju ni, saj bi pašna žival s teptanjem in selektivno pašo preprečevala razvoj travišča. Da bi proces spremembe pašnika v travnik potekal hitreje, bomo v letu 2022 nadaljevali z vnosom semen značilnih rastlinskih vrst za mokrotne travnike. Vnos semen gradnikov mokrotnih travnikov bo potekalo v več fazah in sicer: prvi vnos takoj po odstranjevanju biomase v avgustu, drugi vnos oktobra in zadnji v decembru.

Na otočku pri izlivnem dela Are bomo v letu 2022 nadaljevali z vnosom semen obmorskega ločja (*Juncus maritimus*), Cornutijevega tropotca (*Plantago cornuti*) in obmorskega lana (*Linum maritimum*). Vsa semena so bila nabrana v NRŠZ.

V nadaljevanju grafično in v preglednici prikazujemo načrtovane aktivnosti na področju zasaditev, upravljanja vegetacije ter odstranjevanja in omejevanja razraščanja tujerodnih rastlinskih vrst na območju sladkovodnega dela NRŠZ v letu 2022.

Slika 1: Grafični prikaz predvidenih ploskev izvajanja ukrepov na Bertoški bonifiki v letu 2022 (načrtovani ukrepi so opisani v preglednici 1)

Preglednica 1: Pregled načrtovanih ukrepov v letu 2022

ploskev	Načrtovane aktivnosti v letu 2022 (zasaditev, upravljanje vegetacije in odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst)
P1	<u>ročno odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst:</u> lukasta nebina (<i>Aster squamatus</i>), navadna amorfa (<i>Amorpha fruticosa</i>), ročna košnja ter odstranitev biomase, <u>vnos semen mokrotnih travišč:</u> trstikasta stožka (<i>Molinia arundinacea</i>), robati luk (<i>Allium angulosum</i>), rahlocvetna kukavica (<i>Orchis laxiflora</i>), čebeljeliko mačje uho (<i>Ophrys apifera</i>), podlesni šaš (<i>Carex otrubae</i>), navadni čistec (<i>Betonica officinalis</i>) in navadno bičevje (<i>Scirpoides holoschoenus</i>).
P2	<u>ročno odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst:</u> lukasta nebina (<i>Aster squamatus</i>), raznozobi grin (<i>Senecio inaequidens</i>) <u>ročno čiščenje vegetacije ter odstranitev biomase,</u> <u>ročno in strojno čiščenje brežin jarkov za povečanje osončenosti vodnih površin,</u> <u>vnos semen in korenik:</u> zlatičnata žabarka (<i>Baldellia ranunculoides</i>), močvirska perunika (<i>Iris pseudacorus</i>), sibirski perunika (<i>Iris sibirica</i>).
P3	<u>odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst:</u> navadna amorfa, bleščeča kalina (<i>Ligustrum lucidum</i>) ter drugih nitrofilnih adventivk, <u>obrezovanje domorodnih grmovnic in dreves,</u> <u>ročna odstranitev zarasti, obrezovanje domorodnih grmovnic in dreves</u> <u>zasaditev domorodnih drevesnih in grmovnih vrst:</u> lipovec (<i>Tilia cordata</i>), beli topol (<i>Populus alba</i>), bela vrba (<i>Salix alba</i>), krhka vrba (<i>S. fragilis</i>), črni jelša (<i>Alnus glutinosa</i>), pepelnatosiva vrba (<i>Salix cinerea</i>), navadni češmin in navadna kalina; skupaj okoli 500 sadik in podtaknjencev.
P4 in P5	<u>ročno odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst:</u> lukasta nebina, obrezovanje domorodnih grmovnic in dreves, <u>zasaditev domorodnih grmovnih vrst:</u> navadna kalina (<i>Ligustrum vulgare</i>), enovrati glog (<i>Crataegus monogyna</i>), rumeni dren (<i>Cornus mas</i>), navadni šipek (<i>Rosa canina</i>), navadni češmin, pepelnatosiva vrba; skupaj okoli 200 sadik in podtaknjencev.
P6	<u>odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst:</u> amorfa, robinija (<i>Robinia pseudoacacia</i>), bleščeča kalina, lovorikovec (<i>Prunus laurocerasus</i>) in japonsko kosteničevje (<i>Lonicera japonica</i>), <u>obrezovanje domorodnih grmovnic in dreves,</u> <u>zasaditev domorodnih drevesnih in grmovnih vrst:</u> lipovec, beli topol, bela vrba, krhka vrba, črni jelša, pepelnatosiva vrba, navadni češmin in navadna kalina, mali jesen (<i>Fraxinus ornus</i>), maklen (<i>Acer campestre</i>), rdeča vrba (<i>Salix purpurea</i>); skupaj okoli 2500 sadik in podtaknjencev.
P7	<u>odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst:</u> robinija, navadna amorfa, verlotov pelin (<i>Artemisia verlotiorum</i>), laška repa (<i>Helianthus tuberosus</i>), lukasta nebina, pelinolistna ambrozija (<i>Ambrosia artemisiifolia</i>) in navadna kanela (<i>Arundo donax</i>), <u>obrezovanje domorodnih grmovnic in dreves,</u> <u>čistilna košnja z odstranjevanjem pokošene biomase,</u> <u>vnos semen za vzpostavitev oligotrofne travnika:</u> podlesni šaš, trstikasta stožka, pokončna stoklasa (<i>Bromus erectus</i>) in zlatolaska (<i>Chrysopogon gryllus</i>).

P10 in P11	<u>ročno odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst:</u> lukasta nebina, navadna amorfa, pelinolistna ambrozija, <u>obrezovanje domorodnih grmovnic in dreves,</u> <u>izvedba ročnih čistilnih košenj,</u> <u>vnos semen:</u> obmorski lan (<i>Linum maritimum</i>), obmorsko ločje (<i>Juncus maritimus</i>), navadno bičevje.
P12	<u>ročna košnja ter odstranjevanje biomase,</u> <u>vnos semen:</u> pokončna stoklasa, zlatolaska, osjeliko mačje uho, volecvetni ralovec (<i>Serapias vomeracea</i>), prava lakota (<i>Galium verum</i>), skalna glota (<i>Brachypodium rupestre</i>), jadranska smrdljiva kukavica, več vrst iz rodu bilnic (<i>Festuca sp.</i>), navadni grintavec (<i>Scabiosa columbaria</i>) in druge, <u>vzdrževanje njive z žitnimi pleveli:</u> enoletni zajčji mak (<i>Adonis annua annua</i>), navadni kokalj (<i>Agrostemma githago</i>), njivska zlatica (<i>Ranunculus arvensis</i>) in druge.
P14 in P15	<u>ročno odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst:</u> lukasta nebina, pelinolistna ambrozija, navadna amorfa, <u>obrezovanje domorodnih grmovnic in dreves,</u> <u>obrezovanje domorodnih grmovnic in dreves,</u> <u>odstranjevanje za omejitev razraščanja:</u> lepljiva ditrihovka (<i>Dittrichia viscosa</i>) in raznozobi grint (<i>Senecio inaequidens</i>).

Oštevilčevanje ciljev, nalog in aktivnosti v tem programu dela je usklajeno z Uredbo o načrtu upravljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2015–2024 (Uradni list RS, št. 102/15), zato si v preglednicah od 1-10 številčne oznake ne sledijo zvezno pri nalogah in aktivnostih, ki se v letu 2022 ne izvajajo in so zaradi tega iz programa dela izpuščene.

Preglednica 1: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 1

Naloge in aktivnosti	Letni strošek, brez stroškov dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik/rezultat
1.1. Upravljanje nivoja vode				
1.1.1. Spomladanski nivo	- €	PP 153238	-	nivo vode na koti -0,60 do -0,70m (april - julij)
1.1.2. Poletni nivo	- €	PP 153238	-	minimalna globina vode; izsušitev območja za potrebe košnje in mulčanja (avgust, september)
1.1.3. Jesensko-zimski nivo	- €	PP 153238	-	maksimalna globina vode na koti -0,40 m (oktober-marec)
1.1.4. Polnjenje/praznjenje sladkovodnega dela	- €	PP 153238	izvajalec VG službe	zagotavljanje primerne vodostaja v posameznih obdobjih, poletna izsušitev območja za potrebe upravljanja

1.2. Vzdrževanje in nadgradnja objektov za urejanje vodnega režima				
1.2.2. Redno vzdrževanje zapornic in spremljevalnih struktur v skladu s POV	50,00 €	PP 153238	-	čiščenje vodnih nanosov na objektih (1x mesečno), mazanje vodil na zapornicah (1x letno)
1.2.3. Ostala popravila objektov za urejanje vodnega režima	200,00 €	PP 153238	-	po potrebi v primeru okvare na objektih
1.3. Usmerjena paša				
1.3.1. Vzdrževanje pašne infrastrukture	100,00 €	PP 153238	-	pregled ograde z električnim pastirjem (1x mesečno) ter popravila ograde po potrebi
1.3.2. Košnja vegetacije pod ogrado z električnim pastirjem	100,00 €	PP 153238	-	strojna košnja (1x letno), ročna košnja (2x letno) oziroma po potrebi
1.3.3. Postavitev čredink	50,00 €	PP 153238	-	prestavitev čredink po potrebi
1.3.7. Košnja in baliranje zunaj območja naravnega rezervata ter spravilo sena/ zimske krme za pašne živali	1.500,00 €	PP 153238	-	vsaj 2,5 ton krme
1.3.9. Nadzor pašnih živali, redna dnevna oskrba in dohranjevanje v zimskih mesecih	2.000,00 €	PP 153238/ lastna dejavnost (po potrebi)	-	okvirni obseg 65 dni po 3h/ dan (zaposleni, prostovoljci)
1.3.10. Izvajanje letnega veterinarskega programa	1.500,00 €	PP 153238	podizvajalec	redno cepljenje 10 živali (1x letno), obrezovanje kopit pri konjih 6 živali (4x letno), preisk. krvi IAK 8 živali (1x letno), čipiranje 2 živali
1.3.11. Veterinarska oskrba živali	1.000,00 €	PP 153238	podizvajalec	pregled stanja pašne živine s strani usposobljenega veterinarja (po potrebi), operacija očesa 1 živali
1.3.12. Vodenje dokumentacije, registrov	- €	PP 153238	-	arhiv dokumentacije
1.4. Košnja in mulčanje vegetacije				
1.4.1. Odstranjevanje vegetacije jarkov	200,00 €	PP 153238	-	odstranjevanje vegetacije z brežin jarkov v dolžini 4500 m, odstranjevanje biomase po mulčanju jarkov v dolžini 2200 m
1.4.2. Mulčanje vegetacije na težko dostopnih in razgibanih predelih ter odstranjevanje biomase	500,00 €	PP 153238	-	15 ha
1.4.3. Pozna košnja s strižno kosilnico in odstranjevanje biomase z baliranjem na površinah mokrotnih pašnikov	500,00 €	PP 153238	zunanji sodelavec - botanik -	2 ha
1.4.4. Ročna košnja na predelih, ki so nedostopni za traktor	50,00 €	PP 153238	-	1,5 ha
1.4.5. Vzpostavitev večje površine mokrotnih travnikov brez paše ter dosejevanje	2.000,00 €	PP 153238	zunanji sodelavec - botanik	dosejevanje gradnikov mokrotnih travnikov na 1 ha, omejitev paše vsaj na 2 ha

1.6. Vzdrževanje mlak in površin ob krožni učni poti

1.6.1. Čiščenje mlak in odstranjevanje vegetacije	1.500,00 €	PP 153238	zun. sodelavec - botanik	10 mlak oziroma 0,02 ha
1.6.2. Mulčanje jarkov	50,00 €	PP 153238	-	700 m
1.6.3. Mulčanje 1 m pasu ob učni poti	50,00 €	PP 153238	-	2600 m
1.6.4. Obrezovanje dreves in grmovnic	1.500,00 €	PP 559 - SPS	zunanji sodelavec - botanik	200 dreves/ grmovnic - odstranjevanje zarasti ter dosaditev 350 sadik dreves/ grmovnic na otočku izlivnega dela Are, odstranjevanje zarasti in tujerodnih invazivnih rastlin
1.6.5. Dosejevanje grmovnic po potrebi	4.000,00 €	PP 559 - SPS	zunanji sodelavec - botanik	zasaditev območja z domorodnimi grmovnimi in drevesnimi vrstami (cca. 1600 sadik) ob strugi Are v dolžini 700 m, zasenčenje rastišč tuj. rast. vrst in preprečitev razširjanja po predhodni selektivni odstranitvi navadne amorfe, laške repe, pelinolistne ambrozije, bleščeče kaline, japonskega kosteničevja, verlotovega pelina in lovorikovca...

1.7. Odstranjevanje tujerodnih vrst ter domačih in hišnih živali

1.7.1. Odstranjevanje tujerodnih vrst rastlin in izvedba aktivnosti za pospeševanje razraščanja domorodnih vrst	6.000,00 €	PP 559 - SPS	zunanji sodelavec – botanik, podizvajalec	odstranjevanje in preprečitev razširjanja amorfe in robinije na predvidenih ploskvah: odstranjevanje nadzemnih delov rastlin, zasenčenje, drobljenje in kompostiranje biomase
1.7.3. Izlov zapuščenih domačih živali ter obveščanje ali odvoz v zavetišče ali pristojno vet.org.	- €	PP 153238	-	po potrebi
1.7.4 Aktivnosti za omejevanje plenilcev in drugih vrst, ki s plenjenjem ali tekmovalnostjo negativno vplivajo na ciljne vrste	- €	PP 153238	-	po potrebi

1.8. Redno vzdrževanje kmetijske mehanizacije

1.8.1. Redno servisiranje traktorja in kmetijskih priključkov	700,00 €	PP 153238	-	redni servis (1x letno), manjša popravila (po potrebi), vzdrževanje in podmazovanje kmetijskih priključkov in opreme
1.8.2. Registracije in zavarovanja	1.500,00 €	PP 153238	-	podaljšano prometno dovoljenje za traktor ter zavarovanje in registracija el. delovnega vozila
1.8.3. Najem vozila za prevoz sena	€	PP 153238	-	izvedba v okviru aktivnosti 1.3.7.

1.8.5. Nabava orodja in potrošnega materiala potrebnega za vzdrževanje kmetijske mehanizacije	100,00 €	PP 153238/ lastna dejavnost (po potrebi)	-	okvirno 10 kosov, zaščitna obleka za delo z motorno žago
SKUPAJ	25.150,00 €			

Cilj 2: Redno vzdrževanje in ohranjanje ugodnih ekoloških in hidroloških razmer v brakični laguni

Za ohranjanje ugodnega ohranitvenega stanja habitatov in živalskih vrst je ključnega pomena ustrezno upravljanje vodnega režima v laguni NRŠZ. Upravljanje vodne gladine v laguni poteka s pomočjo samodejnega zaporničnega sistema na morskem kanalu, ki laguno povezuje z morjem, in dveh vodomernih jaškov, ki sta postavljena v laguni in na morskem kanalu. Vodni režim na območju brakičnega dela naravnega rezervata, ki je bil na podlagi upravljavskih izkušenj vzpostavljen v preteklih letih, deluje na ta način:

- med jesensko selitvijo, prezimovanjem in spomladansko selitvijo ptic je zapornica odprta; v tem obdobju, ki okvirno traja od sredine avgusta do konca marca, se laguna polni in prazni glede na naravni cikel plimovanja;
- v gnezditvenem obdobju se vključi samodejni režim delovanja zapornice, ki med plimo omogoča nadzorovano polnjenje in med oseko praznjenje lagune do programske določenih kot, s čimer je ob plimi onemogočena preplavitev gnezdišč in popolna izsušitev lagune ob velikih osekah.

Za ohranjanje ugodnega ohranitvenega stanja habitatov in živalskih vrst bomo tudi v letu 2022 nadaljevali z utečenim upravljanjem vodnega režima v laguni Škocjanskega zatoka. Upravljanje zaporničnega sistema na morskem kanalu poteka v skladu s Projektom o obratovanju in vzdrževanju (Inženiring za vode, 2007) in navodili za vzdrževanje kotalne zapornice Zapornični objekt – hidromehanska oprema POV – P128HO (Birometal projektiranje, razvoj in inženiring, d.o.o., 2007).

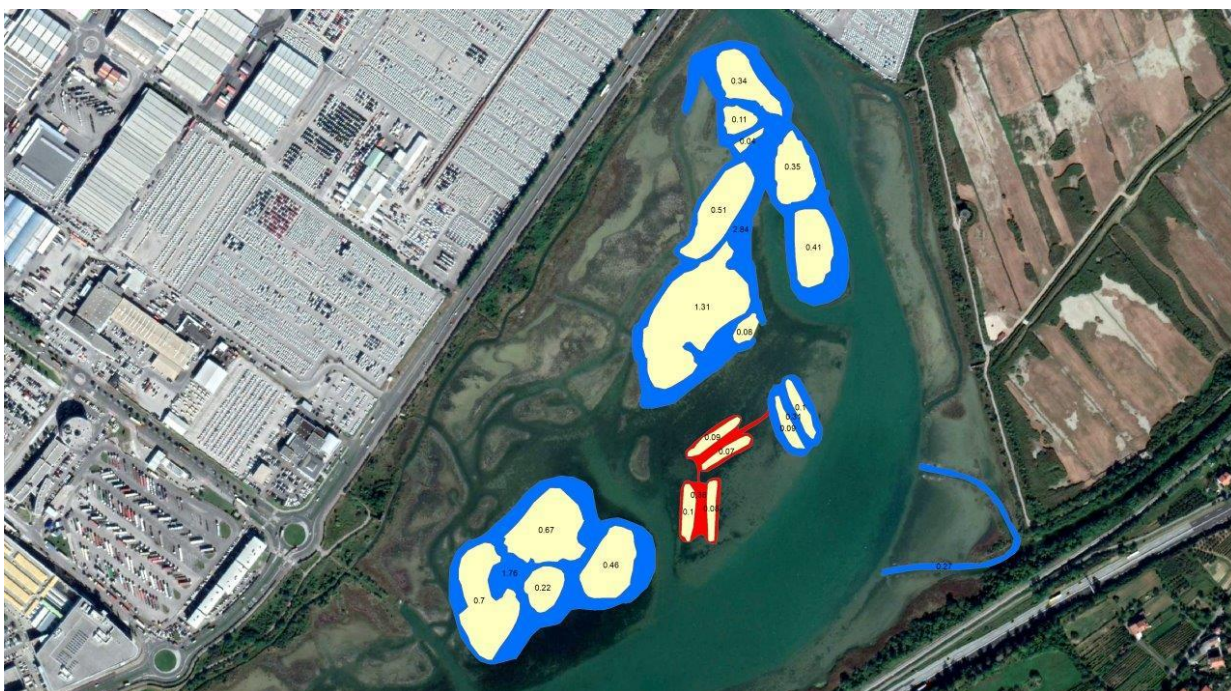
V sodelovanju DRSV, izvajalcem javne vodnogospodarske službe VGP DRAVA Ptuj d.o.o., v letu 2022 načrtujemo tudi optimizacijo in nadgradnjo programske opreme zaporničnega sistema pri Turku na Rižani ter avtomatskih zapornic na Ari in morskem kanalu sistemov, ki so pomembni za stalen nadzor nad vodostaji brakičnega dela rezervata in zagotavljanja ugodnega ohranitvenega stanja gnezdečih populacij vodnih in močvirskih ptic.

V oktobru 2021 smo pripravili Predlog ukrepov v NRŠZ, financiranih iz SPS v letu 2022. Zaradi ogroženosti in obvladovanja vplivov, ki jo varovanim habitatom in vrstam brakičnega dela naravnega rezervata prinašajo podnebne spremembe, smo ukrepe za dodatne ureditve habitatov v brakični laguni predlagali za vključitev in financiranje iz sredstev programa Sklada za podnebne spremembe v letu 2022. Hkrati smo nadaljevali tudi z iskanjem alternativnih virov za izvedbo tega nujnega ukrepa. Izvedbo ukrepa smo uvrstili tudi v projektno prijavo za sofinanciranje projektov v okviru programa Blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje – Norveški in EGP finančni mehanizem.

Cilj načrtovanih ukrepov v NRŠZ za obvladovanje vplivov podnebnih sprememb na mokrišča je zmanjšanje ogroženosti, ki jo varovanim habitatom in vrstam območij na stiku morja in kopnega, kakršno je območje NRŠZ, prinašajo podnebne spremembe. Dodatna ureditev habitatov v brakični laguni vključuje ukrepe za oblikovanje novih in nadvišanje obstoječih habitatov namenjenih ohranjanju obsega varovanih habitatnih tipov kot tudi gnezdišč in prehranjevališč varovanih vrst ptic. Poleg povečanja habitatov brakičnega dela naravnega rezervata bo izvedba ukrepov prispevala tudi k zmanjšanju poplavne ogroženosti ter povečanju pretočnosti lagunskih kanalov. Hkrati bo vzpostavljena tudi boljša cirkulacija (pretok vode po celotnem vodnem telesu polsane lagune) in s tem zmanjšana stopnja izoliranosti robnih habitatov.

V okviru ukrepov in aktivnosti za ohranjanje in povečanje ciljnih habitatnih tipov in vrst NRŠZ, v letu 2022 načrtujemo izdelavo projektne dokumentacije (PZI) ter začetek izvedbe oblikovanja novih habitatov. Material za oblikovanje novih in nadgradnjo starih muljastih polojev se bo pridobil s poglobljanjem mozaičnih sekundarnih kanalov in obstoječega dna v polslani laguni, za kar se predvideva lokalni izkop 23.000 m³ materiala. Nove površine slanih muljastih tal bodo ustvarjene v različnih oblikah na različni mikronadmorski višini z namenom doseči spontani razvoj vsaj dveh ali treh ciljnih habitatnih tipov (muljasti in peščeni poloji brez vegetacije, halofitne enoletnice in trajnice z vsemi vmesnimi oblikami) ob upoštevanju procesa sukcesije. Umeščene bodo v osrednjem delu lagune, blizu obstoječih gnezdilnih otočkov, daleč od obale. Obdane bodo z območji globoke vode, da se prepreči dostop kopenskimi plenilcem. Nove in povečane obstoječe muljaste površine bodo, poleg razrasti halofitne vegetacije, omogočale tudi izboljšane pogoje za gnezdenje sledečih ciljnih vrst ptic: mala čigra (*Sternula albifrons*), navadna čigra (*Sterna hirundo*), mali deževnik (*Charadrius dubius*), beločeli deževnik (*Charadrius alexandrinus*), rdečenogi martinec (*Tringa totanus*) in sabljarka (*Recurvirostra avosetta*). Oblikovanje novih površin bo potekalo z upoštevanjem specifičnih ekoloških zahtev, ciljnih Natura 2000 vrst s poudarkom na povečanju gnezditvenih populacij beločlega deževnika ter navadne in male čigre. Pričakuje se znatno povečanje gnezditvenega števila (5 do 10 parov beločlega deževnika, 10-20 parov male čigre in do 150 parov navadne čigre).

Predviden začetek izvedbe ukrepov za dodatne ureditve habitatov v brakični laguni načrtujemo v začetku septembra 2022; zaključek izvedbe pa načrtujemo do konca marca 2023. Skupna ocenjena vrednost del iz sredstev SPS je 271.092,20 €, od tega 130.000,00 € v letu 2022 in 141.092,20 v letu 2023.

Slika 1 : Grafični prikaz lokacije ureditve habitatov v brakični laguni, ki vključujejo ukrepe za oblikovanje novih in nadvišanje obstoječih gnezdilnih otočkov

Ob izlivnem delu Are je manjše rastišče obmorskega lanu (*Linum maritimum*). Nadaljevali bomo z ročnim odstranjevanjem mladih poganjkov navadne amorfe. S tem ukrepom, ki ga izvajamo 1x mesečno, izčrpamo invazivno amorfo in ustvarjamo primerno rastišče za širjenje obstoječe populacije obmorskega lanu. Na izbranih mestih v laguni bomo nadaljevali z vnosom semen obmorskega ločja (*Juncus maritimus*) ter z odstranjevanjem prevladujočega trsta izboljšali rastiščne pogoje za obmorsko trirogljo (*Triglochin maritimum*), ki je bila na tem območju najdena v preteklosti.

Območje pod ankaransko vpadnico je bilo preraščeno s tujerodnimi rastlinskimi vrstami. V letu 2021 smo, v okviru obvladovanja širjenja invazivnih rastlinskih vrst v rezervatu, nadaljevali s strojnim čiščenjem nadzemnih in podzemnih delov navadne amorfe, navadne robinije in navadne kanele. Dela so bila zaključena v novembru 2021. V obdobju med junijem in oktobrom 2021 smo na obravnavanem območju izvedli tudi večkratno ročno odstranjevanje verlotovega pelina, laške repe in drugih invazivk.

V letu 2022 bomo nadaljevali ročnim odstranjevanjem tujerodnih rastlin, obrezovanjem domorodnih dreves in grmov ter vnosom izbranih semen oligotrofnih travišč. Na pionirskih travnikih bomo v juniju in oktobru bomo opravili čistilno košnjo z odstranitvijo pokošene biomase. Proces vzpostavitve tovrstnih travišč iz prej motenih tal, preraščenih z invazivkami je večleten, zato bomo z vnosom semen in rastlin ter pozno košnjo obravnavanega območja nadaljevali tudi v prihodnje. Tako se bo v relativno kratkem času površina, ki je bila povsem preraščena s tujerodnimi rastlinskimi vrstami, spremenila v pester in cvetoč travnik.

Načrtovani ukrepi odstranjevanja in preprečevanje ter obvladovanje razširjanja tujerodnih vrst rastlin v letu 2022:

- čiščenje vegetacije in strojno odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst ter priprava terena za vnos semen,
- ročno odstranjevanje mladih poganjkov tujerodnih rastlinskih vrst,
- redno čiščenje zarasti okoli zasajenih rastlin,
- košnja in odstranitev biomase (3 do 4 krat),
- vnos semen po odstranitvi biomase.

V letu 2022 bomo nadaljevali tudi z izvajanjem ukrepov povezanih s problematiko preprečevanja motenj na območju pod ankaransko vpadnico. V okviru naravovarstvenega nadzora bomo izvajali redne obhode, tedensko odstranjevali smeti ter izvedli čiščenje smeti na gnezditvenih otočkih znotraj lagunarnega dela rezervata. Ob pomoči prostovoljcev bomo tudi v letu 2022 organizirali, zdaj že tradicionalno, čiščenje morskih nanosov in odpadkov na robovih brakičnega dela rezervata.

Preglednica 2: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 2

Naloge in aktivnosti	Letni strošek, brez stroškov dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik/rezultat
2.1 Upravljanje nivoja vode				
2.1.1. Nivoji v gnezditvenem obdobju	200,00 €	PP 153238	-	avtomatski režim: polnjenje lagune do kote +0,30 m, praznjenje lagune ob oseki do kote +0,20 m (april-avgust)
2.1.2. Nivoji vode v ostalih obdobjih	200,00 €	PP 153238	-	avtomatski režim (marec-april): polnjenje do kote +0,45 m, praznjenje enako kot v gnezditvi, ročni način delovanja – zapornica odprta: laguna se polni in prazni po naravnih ciklikih
2.2. Vzdrževanje in nadgradnja objektov za urejanje vodnega režima				
2.2.3. Redno vzdrževanje avtomatske zapornice na morskem kanalu v skladu s POV	50,00 €	PP 153238	-	1x letno
2.2.4. Ostala popravila objektov za urejanje vodnega režima	- €	PP 153238	-	po potrebi

2.3. Vzdrževanje lagunskih elementov

2.3.1. Čiščenje sekundarnih kanalov in nadvišanje gnezditvenih otočkov	125.000,00 € (izvedba 1. faze urejanja habitatov, vključno z nadzorom)	PP 559 – SPS	-	izdelava projektne dokumentacije (PZI), pripravljala dela in ureditev gradbišča, vključno z zakoličbo, izvedba oblikovanja novih in nadvišanja obstoječih habitatov ob hkratnem poglobljanju lagunskih kanalov, 1. faza cca. 10.000 m ³ materiala, (začetek del je predviden v sept. 2022)
2.3.2. Čiščenje morskih nanosov in ostalih smeti znotraj lagunskega dela rezervata	- €	PP 153238	prostovoljci	čiščenje morskih nanosov na površini 50000 m ² (1x letno)

2.4. Preprečitev motenj ter potencialne akt. za omejevanje morskih tujerodnih org. in domorodnih vrst plenilcev

2.4.1. Zasaditev območja pod ankaransko vpadnico	2.000,00 €	PP 559 - SPS	zunanj sodelavec - botanik	ročno selektivno odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst (navadna amorfa, robinija, navadna kanela, luskasta nebina, laška repa, verlotov pelin) ter vzpostavitev ustreznih pogojev za razvoj submediteranskega polsuhega travnika s toploljubnimi grmovnimi in drevesnimi vrstami
2.4.2. Zasaditev in ureditev območja na izlivnem delu Badaševce	1.000, 00 €	PP 559 - SPS	zunanj sodelavec - botanik	ročno selektivno odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst (navadna amorfa, japonsko kosteničevje, luskasta nebina), vnos semen in rastlin
2.4.5. Akt. za omejevanje domorodnih vrst plenilcev v primerih, da s plenjenjem ali kompeticijo negativno vplivajo na ciljne vrste (po potrebi)	- €	PP 153238 / projektno/ lastna dejavnost	-	nadaljevanje izvajanja ukrepa za omejevanje predacije rumenonogih galebov s postavitvijo plastičnih maket galebov na gnezdišča

2.5. Vzdrževanje vegetacije na območju med ankaransko vpadnico in robnimi habitat

2.5.1. Priprava načrta ter vzpostavitev poznega mulčanja območja	200,00 €	PP 153238	-	večkratno mulčanje in košnja območja z odstranjevanjem biomase pod ank. vpadnico
2.5.2. Dosajevanje grmovnic na zastiralnem nasipu vzdolž ankaranske vpadnice	(skupna izvedba z akt. 2.4.2.)	PP 559 - SPS	-	dosaditve na ostalih delih nasipa: navadni šipek (<i>Rosa canina</i>) – 100 poganjkov, enovrati glog – 50 sadik, navadna kalina – 100 sadik ter postavitev ovir za preprečevanje prehoda na zastiralne nasipe
2.5.3. Mulčanje 1 m pasu ob učni poti	100,00 €	PP 153238	-	650 m

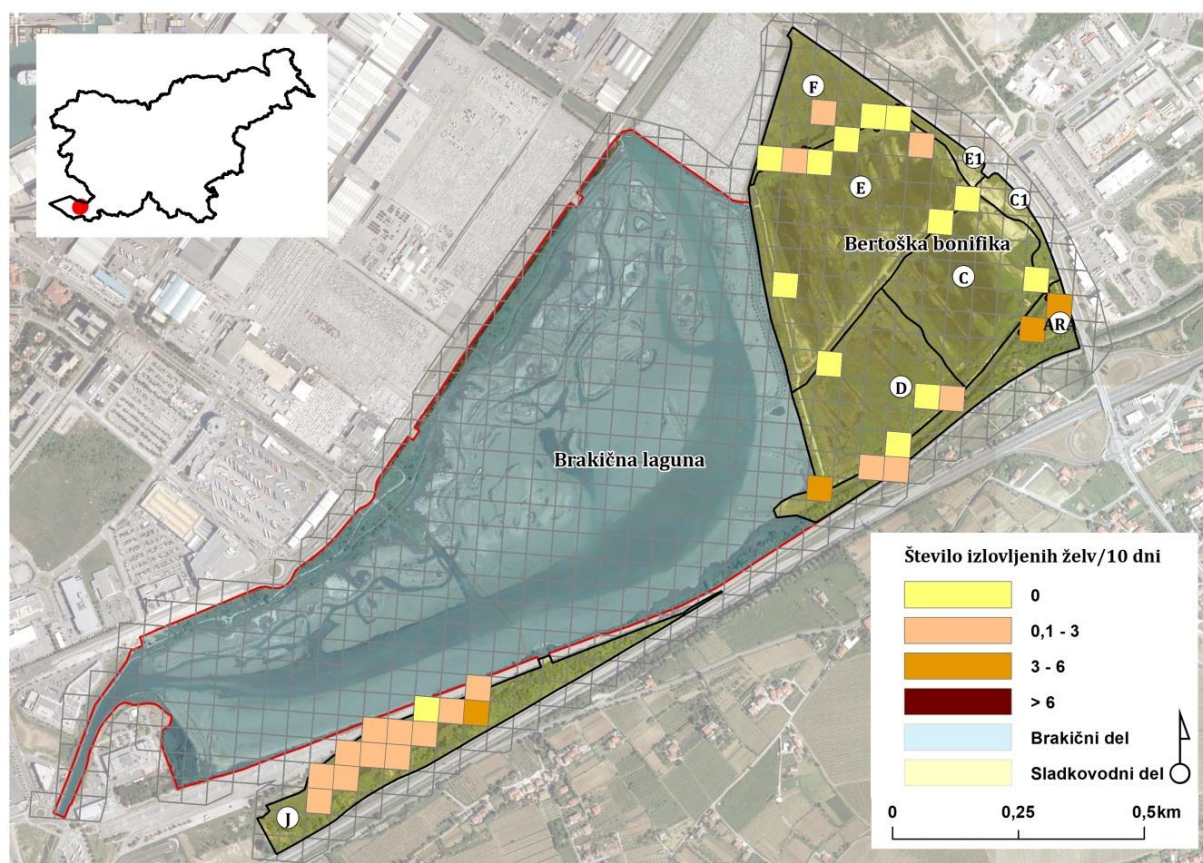
2.5.4. Obrezovanje dreves in grmovnic	(skupna izvedba z akt. 2.4.1.)	PP 559 - SPS	zunanji sodelavec - botanik	50 do 100 dreves in grmov
2.6. Inicialno dosajevanje pomembnih vrst slanuš				
2.6.1. Dosajevanje morskoga lanu s semeni, nabranimi pri Sv. Nikolaju	250,00 €	PP 559 - SPS	zunanji sodelavec - botanik	vsaj 1 sejanje ter vzdrževanje obstoječega rastišča s pozno košnjo in odstranjevanjem biomase ter zarasti in tujerodnih invazivnih rastlinskih vrst (navadna amorfa, luskasta nebina, pelinolistna ambrozija)
2.6.2. Dosajevanje morskoga ločkovja na izbrana mesta v laguni	250,00 €	PP 559 - SPS	zunanji sodelavec - botanik	vsaj 1 sejanje ter vzdrževanje obstoječega rastišča s pozno košnjo in odstranjevanjem biomase ter zarasti zarasti in tujerodnih invazivnih rastlinskih vrst (navadna amorfa, luskasta nebina, pelinolistna ambrozija)
2.6.3. Dosajevanje drugih vrst po navodilih botanikov (po potrebi)	500,00 €	PP 153238	zunanji sodelavec - botanik	odstranjevanje prevladujočega trsta in vzpostavitev rastišča za obmorsko trirogljo
SKUPAJ	129.750,00 €			

Cilj 3: Redno vzdrževanje in ohranjanje ugodnih ekoloških razmer na območju Jezerca

V 2022 bomo nadaljevali z upravljanjem zapornice na jarku, ki območje Jezerca povezuje z laguno NRŠZ. S tem se ohranja sladkovodni značaj območja s sestoji obrežnega trstičja ter vzdržujejo primerna življenjska okolja za ohranjanje in povečanje populacije močvirske sklednice.

V letu 2021 smo nadaljevali z izvajanjem preventivnih kot tudi aktivnih ukrepov za obvladovanje vnosa in širjenja okrasne gizdavke (*Trachemys scripta*) v NRŠZ. Območje rezervata je bilo namreč opredeljeno kot prednostno območje za izvajanje posegov v populacijo okrasne gizdavke. Od februarja do oktobra 2021 smo z metodo lova z vodno pastjo in na roke ujeli kar 331 osebkov okrasnih gizdavek, vse rdečevratke (*Trachemys scripta elegans*). Za izboljšanje ohranitvenega stanja močvirske sklednice bodo ukrepi tudi v letu 2022 usmerjeni v izlov čim večjega števila osebkov tujerodne okrasne gizdavke ter preprečevanju razmnoževanja le-teh na območju Jezerca. Poleg izlova bomo v okviru terenskega dela iskali tudi potencialna območja gnezditve okrasnih gizdavek in jih v primeru najdbe odstraniti.

Kljub izlovu v preteklih letih, smo s sočasno izvedbo vizualnega štetja želv ugotovili, da ostaja okrasna gizdavka še vedno množično prisotna. Zato je z ukrepom trajnega odstranjevanja okrasne gizdavke nujno nadaljevati tudi v prihodnje. Zaradi lege rezervata v neposredni bližini mesta Koper se v bližnji prihodnosti lahko pričakuje tudi druge tujerodne vrste želv, ki so bile ali so trenutno na voljo v trgovinah s hišnimi živalmi. Poleg gizdavih želv so na slovenskem delu Istre že opazili tudi lažno zemljevidarko (*Graptemys pseudogeographica*) in kitajsko trikrempljičarko (*Pelodiscus sinensis*). Prioritetno območje za izvajanje ukrepov v letu 2022 je območje sladkovodnega vodnega telesa Jezerce, kjer se okrasne gizdavke pojavljajo v največjem številu.

Slika 2: Relativna številčnost okrasnih gizdavk, izračunana na podlagi izlova s pastmi na sladkovodnem delu NRŠZ

Tudi v letu 2022 je eden izmed glavnih ciljev ozaveščanje o problematiki tujerodnih vrst želv. V ta namen smo v letu 2020 izdali zgibanko z opisom želv iz NRŠZ, v kateri smo na nazoren in zabaven način širši javnosti predstavili problematiko vnosa in širjenja tujerodnih vrst ter rešitve za preprečevanje in obvladovanje tovrstne problematike. Še naprej bomo v okviru vodenih ogledov izvajali kratka predavanja o problematiki tujerodnih invazivnih vrst želv za različne starostne skupine ter na socialnih omrežjih ozaveščali širšo javnost.

V letu 2022 bomo, v okviru obvladovanja širjenja invazivnih rastlinskih vrst v rezervatu, nadaljevali s strojnim čiščenjem nadzemnih in podzemnih delov navadne amorfe, japonskega kosteničevja, navadne kanele in zlatega bambusa (*Phyllostachys aurea*) ter ročnim odstranjevanjem verlotovega pelina, laške repe in drugih invazivk.

Med nujne ukrepe izvajanja naravovarstvenega nadzora uvrščamo predvsem opustitev vrtičarske dejavnosti, odstranitev vse vrtičarske infrastrukture in prenehanje hranjenja in nujnega zatočišča domačim živalim znotraj meja rezervata. Območje še dejavne vrtičarske dejavnosti znotraj meja rezervata je v inšpekcijskem postopku od leta 2019, ki je od oktobra 2021 v obravnavi. V letu 2022 pričakujemo opustitev vrtičarske dejavnosti, odstranitev vrtičarske infrastrukture ter prenehanje hranjenja in nujnega zatočišča mačkam na območju obravnave. Ključnega pomena za vzpostavitev ugodnega ohranitvenega stanja območja sta tudi nadaljevanje sodelovanja z lokalnimi akterji za pospešitev sanacije virov onesnaževanja območja s Škocjanskega hriba. S sodelovanjem s strokovnimi službami MOK bomo nadaljevali tudi v letu 2022.

Preglednica 3: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 3

Naloge in aktivnosti	Letni strošek, brez stroškov dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik/rezultat
3.1 Upravljanje nivoja vode				
3.1.1. Vzdrževanje preliva vode iz Jezerca v laguno za regulacijo vodnih nivojev in zagotavljanje sladkovodnega značaja	- €	PP 153238	-	1 x letno pregled in vzdrževanje preliva
3.2. Preprečevanje motenj in negativnih vplivov iz okolice				
3.2.1. Kom. z vrtničkarji za prenehanje vrtničkarske dejavnosti na območju Jezerca	- €	PP 153238	pristojne inšpekcijske službe	inšpekcijski postopek zoper vrtničkarjem znotraj mej NRŠZ v obravnavi
3.2.2. Odstranitev vse vrtničkarske infrastrukture	2.000,00 €	lastna dejavnost	pristojne inšpekcijske službe	inšpekcijski postopek zoper vrtničkarjem znotraj mej NRŠZ v obravnavi, po zaključku odstranitev infrastrukture
3.2.4. Sodelovanje z lokalnimi akterji za pospešitev sanacije virov onesnaževanja Jezerca (Škocjanski hrib)	- €	PP 153238	-	redna komunikacija z MOK in pristojnimi inšpekcijami
3.3. Odstranjevanje tujerodnih vrst ter domačih in hišnih živali				
3.3.1. Odstranjevanje tujerodnih vrst rastlin in izvedba aktivnosti za pospeševanje razraščanja domorodnih vrst	6.000,00 € (od tega 3.000,00 € za najem bagra in 3.000,00 € za delo botanika)	PP 559 - SPS	zunanji sodelavec - botanik	strojno odstr. tujerodnih rast. (zlato bambus, navadna kanela, amorfa...), zasaditev z vrbovjem – bela in krhka vrba (150 podtakn.), zasenčenje rastišč tujerodnih rast. vrst in preprečitev razširjanja po predhodni selektivni odstr. japonske kaline, japonskega kosteničevja, verlotovega pelina in lovorikovca
3.3.2. Izlov in odstranitev tujerodnih vrst želv v kontrolirano okolje	6.700,00 € (od tega 900,00 € material ter 5.200,00 € potni stroški in evtanazija ter 600,00 € ponatis zgibanke)	PP 559 - SPS	prostovoljci	nabava opreme in vab za izlov, odstranjevanje in evtanazija vsaj 150 osebkov okrasnih gizzavk, iskanje gnezd in odstranjevanje jajc, ozaveščanje javnosti
3.3.3. Komunikacija z vrtničkarji za odstranitev domačih živali z območja Jezerca	€	PP 153238	-	inšpekcijski postopek zoper vrtničkarjem znotraj mej NRŠZ v obravnavi
3.4. Upravljanje vegetacije				
3.4.2. Dosajevanje grmovnic po potrebi	(skupna izvedba z akt. 3.3.1.)	PP 559 - SPS	zunanji sodelavec - botanik	zasaditev vrbovja (po potrebi), zasenčenje rastišč tujerodnih rastlinskih vrst
3.4.3. Čiščenje vegetacije na obrežju Jezerca (ustvarjanje golih površin za močvirsko sklednico)	(skupna izvedba z akt. 3.3.1.)	PP 559 - SPS	zunanji sodelavec - botanik	čiščenje obrežne vegetacije in ustvarjanje golih površin za močvirsko sklednico – ukrep bo potekal hkrati z akt. 3.4.2.
SKUPAJ	14.700,00 €			

Cilj 4: Trajno preprečevanje motenj in dostopa plenilcev na območje močvirja južno od izliva Badaševice

Z namenom odkupa vodnih zemljišč, ki ležijo na območju NRŠZ (prodajalec: Telekom, kupec: Republika Slovenija), je v letu 2019 prišlo do razparcelacije zemljišča št. 3884/3 v k.o. 2604 Bertoki v izmeri 8574 m². Nastala je nova parcela št. 3884/18 v izmeri 3583 m². V letu 2018 je bila narejena cenitev predmetnega zemljišča, ki je bilo takrat še del parcele s številko 3884/3 (Franc Plazar, sodni izvedenec za gradbeništvo). Pri odmeri zemljišč za namen odkupa, ki jo je izvedlo podjetje GEMAR d.o.o. je bilo ugotovljeno, da je vodnih zemljišč v naravi 3585 m².

Lastnik zemljišča Telekom Slovenije d.d. je na MOP dne 18.11.2020 na podlagi določil Zakona o ohranjanju narave posredoval Ponudbo za prodajo zemljišča, parc. šz. 3884/18, k.o. Bertoki, na zavarovanem območju, ki se nahaja na zavarovanem območju »Naravni rezervat Škocjanski zatok« v MO Koper, v višini 14.340 €. V osnutku kupoprodajne pogodbe z dne 12.11.2020 je bilo navedeno, da je predmetno zemljišče po osnovni namenski rabi vodno zemljišče. Iz potrdila o namenski rabi zemljišča MO Koper št. 3502-2449/2020-2 z dne 23.10.2020, ki je bilo priloženo ponudbi, pa izhaja, da gre za stavbno zemljišče (območje centralnih dejavnosti), čeprav je v naravi vodno zemljišče na območju NRŠZ. Enak podatek je tudi na prostorskem portalu Prostor (GURS).

V letu 2021 smo v sodelovanju z ZRSVN, območno enoto Piran, pripravili pripombe k osnutku OPN-ja in predlagali, da se namenska raba zemljišča (parcelna številka 3884/18, k.o. 2604 Bertoki), glede dejanske in namenske rabe, spremeni iz stavbnega zemljišča spremeni v vodno zemljišče. Z aktivnostmi za odkup predmetnega zemljišča bomo v letu 2022 nadaljevali po sprejetju novega prostorskega načrta Mestne občine Koper, ki je predviden v prvi polovici leta.

Preglednica 4: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 4

Naloge in aktivnosti	Letni strošek, brez stroškov dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik/rezultat
4.3. Odkup zemljišč na območju sladkovodnega močvirja pri Telekomu				
4.3.2. Sodelovanje pri odkupih zemljišč od lastnikov, ki so temu naklonjeni (npr. Telekom), s strani države	16.000,00 €	PP 160373 - Stvarno premoženje za odkupe zemljišč	MOP/ ARSO	odkup parcele št. 3884/18, k.o. Bertoki, vpis lastništva RS v ZK
SKUPAJ	16.000,00 €			

Cilj 5: Spremljanje in analiziranje stanja naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti ter upravljanje podatkovnih zbirk, ki se nanašajo na NRŠZ

Ugotovitve dolgoročnega izvajanja monitoringa so najboljša povratna informacija o uspešnosti sanacijskih in renaturacijskih ukrepov ter upravljanja naravnega rezervata. Dosedanje spremljanje stanja naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti NRŠZ je večinoma pokazalo ugodne rezultate, ki so posledica obnove (sanacije in renaturacije) območja ter ustreznega upravljanja v preteklih letih. Za doseganje cilja 5 v letu 2022 skladno z načrtom upravljanja načrtujemo:

1. nadaljevanje rednega spremljanja stanja habitatnih tipov sladkovodnega dela naravnega rezervata s hkratnim monitoringom razširjenosti tujerodnih vrst,
2. kartiranje HT brakične lagune z obrobjem,
3. kartiranje redkih oziroma novih rastlinskih vrst (ob kartiranju HT),
4. redno spremljanje stanja ptic po ustaljeni metodologiji ter v skladu s protokolom spremljanja stanja in varstva biotske raznovrstnosti (tedenski popisi celotnega območja, dnevni popisi, kartirni popisi gnezdil, posebni popisi) z rednim vnosom podatkov, njihovo digitalizacijo in obdelavo ter pripravo upravljaljskih izhodišč in ustreznih objav,
5. spremljanje stanja in nadaljevanje inventarizacije najpomembnejših skupin (herpetofavna s poudarkom na močvirski sklednici, metulji, ozki vrtenec, netopirji) bomo delno izvajali v okviru naravovarstvenega nadzora ter z vključevanjem prostovoljcev DOPPS. Na vključevanju prostovoljcev temelji tudi del metode za monitoring živega sveta, ki je bil v letu 2019 in 2020 izveden v okviru projekta IMPRECO, kjer so bile izbrane: 4 vrste ptic, ki na območju rezervata gnezdijo (navadna čigra, polojnik, čapljica, mokož), 2 vrsti plazilcev (močvirska sklednica in primorska kuščarica), 2 vrsti dvoživk (zelena rega in navadni pupek), 1 vrsta metulja - cinobrasti medvedek ter kopenski polž ozki vrtenec. V kolikor bo mogoče, bomo monitoring v taki obliki nadaljevali tudi v letu 2022.
6. spremljanje stanja favne kačjih pastirjev,
7. spremljanje stanja in številčnosti plenilcev in tujerodnih vrst živali na območju NRŠZ in njegove bližnje okolice,
8. spremljanje enostavnih parametrov kakovosti vode, sodelovanje z ARSO in DRSV pri spremljanju zahtevnih parametrov kakovosti vode, spremljanje stanja vodostaja na zapornici, vodomernih latah in mareografu za namene sprotnih prilagoditev upravljanja ter priprava ustreznih objav.

Preglednica 5: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 5

Naloge in aktivnosti	Letni strošek, brez stroškov dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik/rezultat
5.1 Redni monitoring				
5.1.1. Nabava opreme za monitoring	1.000,00 €	lastna dejavnost/ projektno	-	nabava opreme za izvedbo monitoringa (tablični računalnik, nosilci in ostala oprema za dron, drobni material)
5.1.2. Monitoring ptic	- €	PP 153238	-	52 tedenskih popisov, 4 kartirni popisi gnezdil, 3 do 4 posebni popisi gnezdil s kanujem (obročkanje mladičev gnezdil v laguni), 2 do 3 dnevi spremljanja stanja selivk z obročkanjem
5.1.3. Monitoring herpetofavne	- €	PP / lastna dejavnost	prostovoljci	vsaj 3 popisi, beleženje naključnih opazovanj/ 1 poročilo
5.1.4. Monitoring favne kačjih pastirjev	3.500,00 €	lastna dejavnost	zunanj strokovnjaki	izvedeni 3 popisi/ 1 poročilo

5.1.5. Monitoring zelene krastače	- €	PP / projektno	-	naključna opazovanja in beleženje podatkov
5.1.6. Monitoring močvirske sklednice	(skupna izvedba z akt. 3.3.2.)	PP 559 - SPS	-	spremljanje stanja ob izlovu tujerodnih vrst želv v obdobju od marca do novembra
5.1.9. Monitoring metuljev in nadaljevanje inventarizacije	-€	lastna dejavnost	nadzor strokovnjaka pri popisu metuljev	vsaj 4 popisi dnevnih metuljev po metodologiji/ 1 poročilo
5.1.11. Monitoring ozkega vrtenca	€	PP 153238	nadzor strokovnjaka	vzorčenje ozkega vrtenca 1-3x letno in nadzor strokovnjaka
5.1.12. Monitoring netopirjev	300,00 €	lastna dejavnost	nadzor strokovnjaka	3 popisi netopirjev z ultrazvočnim mikrofonom in detektorjem od aprila do oktobra
5.1.13 Spremljanje stanja in številčnosti tujerodnih vrst živali na območju NRŠZ in njegove bližnje okolice	- €	PP /lastna dejavnost	-	sprotno beleženje opažanj
5.1.14 Spremljanje stanja in številčnosti plenilcev na območju NRŠZ in njegove bližnje okolice	- €	PP / lastna dejavnost	-	sprotno beleženje opažanj
5.2. Kartiranje habitatnih tipov in monitoring tujerodnih vrst rastlin				
5.2.1. Kartiranje sladkovodnih habitatnih tipov	1.500,00 €	PP 559 - SPS	zunanji sodelavec - botanik	kartiranje tujerodnih rastlinskih vrst po celotnem območju NRŠZ, 1x kartiranje sladkovodnega dela NRŠZ/ ca 25 ha/ 1 poročilo
5.2.2. Kartiranje brakične lagune z obrobjem	1.500,00 € (od tega kartiranje - 1.000,00 € iz PP 153238 in digitalizacija podatkov – 500,00 € iz PP 559 – SPS)	PP 153238 / PP 559 - SPS	zunanji sodelavec - botanik	1x kartiranje po celotnem območju brakičnega dela NRŠZ/ cca 100 ha /digitalizacija/ 1 poročilo
5.2.4 Monitoring razširjenosti tujerodnih vrst rastlin	(skupna izvedba z akt. 5.2.1.)	PP 559 - SPS	zunanji sodelavec - botanik	sprotno spremljanje ob kartiranju in dosajevanju
5.3. Raziskave stanja NV in biotske raznovrstnosti				
5.3.3 Spremljanje stanja NV z ovrednotenjem podatkov, zbranih v okviru drugih nalog in aktivnosti v okviru cilja 5	- €	PP 153238	ZRSVN	1 ocena stanja NV/ posodobitev
5.4. Upravljanje podatkovne zbirke NRŠZ				
5.4.1. Redni vnos in digitalizacija podatkov	20,00 €	PP 153238	-	52 tedenskih popisov v bazo Wildlife Recorder, digitalizacija kartirnih in posebnih popisov gnezdičk
5.4.2. Obdelave podatkov	- €	PP 153238	-	obdelani vsi podatki
5.4.3. Priprava upravljaljskih izhodišč	- €	PP 153238	-	po potrebi (v primeru sprememb)
5.4.4. Priprava poročil in člankov, objav na spletu	- €	PP 153238	-	vsaj 1 objava

5.5. Spremljanje kakovosti in nivojev vode				
5.5.1. Spremljanje enostavnih parametrov kakovosti vode	€	PP 153238		12 popisov/ 1 poročilo
5.5.4 Spremljanje stanja vodostaja na zapornici, vodomernih latah in mareografu	- €	PP 153238	-	redno spremljanje ob terenskih obhodi nadzornikov in ostalih zaposlenih
5.6. Priprava poročil o stanju NRŠZ				
5.6.1. Priprava poročil o aktivnostih, ki jih izvaja upravljavec	- €	PP 153238	-	1 poročilo
5.6.2. Pregled poročil podizvajalcev monitoringa in raziskav in vključevanje njihovih rezultatov in priporočil v nadaljnje upravljanje	- €	PP 153238	-	pregled poročil glede na izvedene monitoringe
SKUPAJ	7.820,00 €			

Cilj 6: Zagotavljanje primerne količine in kakovosti vode ter omejevanje negativnih vplivov hrupa in svetlobnega onesnaževanja iz okolice na naravni rezervat

V okviru cilja 6 so vključene naloge sodelovalne narave, s katerimi bomo poskušali spodbujati pozitivne okoljske spremembe v lokalnem okolju z izvajanjem različnih aktivnosti za njihovo doseganje in z vključevanjem večjega števila različnih deležnikov (tako javnih kot zasebnih), saj izvedba omenjenih aktivnosti zahteva širšo družbeno soglasje. Lokacija ZO v urbanem okolju v določenih segmentih pomeni njegovo prednost, vsekakor pa to ne velja za izpostavljenost negativnim urbanim vplivom. Med temi izstopajo onesnaženje vodnih virov, s katerimi se napaja naravni rezervat, kot tudi negativni vplivi hrupa in svetlobnega onesnaževanja. Vse to zahteva formalizacijo ustreznih načinov delovanja s sprejetjem poslovnikov oziroma načrtov ukrepanja, od katerih so nekateri že v celoti usklajeni in sprejeti, kot je Načrt ukrepanja in odprave posledic večjih izlitij nafte in naftnih derivatov na prostoživeče ptice, drugi pa so še vedno v fazi usklajevanja (Poslovník o pretokih vode po levem razbremenilniku Rižane – Ari). V letu 2022 bomo nadaljevali z delom za dokončno formalizacijo tistih poslovnikov oz. protokolov, ki še niso dokončno sprejeti ter nadaljevali tudi s sodelovanjem s pristojno inšpekcijo in MOK pri reševanju virov ogrožanja na meji in v vplivnem pasu ZO.

Na področju varstva pred hrupom in izgradnje protihrupne ograje ter varovalnega nasipa vzdolž bertoške vpadnice bomo nadaljevali sodelovanje z MOK in drugimi akterji pri izgradnji drugega pasu bertoške vpadnice.

Preglednica 6: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 6

Naloge in aktivnosti	Letni strošek, brez stroškov dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik/rezultat
6.1 Zagotavljanje zadostnih dotokov vode najvišjih standardov kakovosti				
6.1.1. Sodelovanje z ARSO in lokalnimi akterji za pospešitev sprejema protokola pretokov vode po Ari za celoletno obdobje s sistemom obveščanja	- €	PP 153238	-	sprejet pisni protokol
6.1.2. Redno usklajevanje med izvajanjem protokola z izvajalcem javne VG službe/ rečnim nadzornikom in drugimi odjemalci	- €	PP 153238	-	redne komunikacije ob spremembah režima
6.1.3. Sodelovanje s SVOM, Luko Koper in ostalimi lokalnimi akterji v smeri preprečevanja vpliva potencialnih onesnaženj v pristanišču na akvatorij Škocjanskega zatoka	- €	PP 153238	SVOM, Luka Koper, Center za obveščanje	vsaj 4 terenski ogledi stanja/ zabeležke
6.1.4. Sodelovanje v evropski organizaciji Sea Alarm Foundation	- €	PP / projektno	druge evropske države	spremljanje novic/ po potrebi komunikacija/ udeležba na izobraževanjih
6.1.5. Sodelovanje z URSZR in redna usposabljanja v okviru Načrta ukrepanja in odprave posledic večjih izlitij nafte in naftnih derivatov na prostoživeče ptice (po potrebi)	- €	URSZR	URSZR	redne komunikacije in sodelovanje ob morebitnem onesnaženju/ zabeležke
6.2. Sodelovanje z MOK in lokalnimi akterji za stalno izvedbo ukrepov za doseganje najvišje kakovosti industrijskih, komunalnih in padavinskih odpadnih vod, ki se stekajo neposredno v naravni rezervat ali v pritoke (Ara, morje)				
6.2.1. Aktivno vzpodbujanje odgovornih akterjev/ onesnaževalcev za čim prejšnjo sanacijo stanja problematičnih izpustov	- €	PP 153238	odgovorni akterji, strokovni zavod	2 komunikaciji/ zabeležke
6.2.2. Angažiranje drugih odgovornih javnih služb, npr. inšpekcije za okolje	- €	PP 153238	druge odgovorne javne službe	po potrebi

6.3. Preprečevanje negativnih vplivov hrupa

6.3.2. Iskanje drugih rešitev za zagotovitev aktivne protihrupne zaščite vzdolž območja za obiskovalce pod bertoško vpadnico	- €	PP / projektno	MOK, strokovni zavod, Odbor, drugi akterji	sodelovanje z MOK in projektanti pri izvedbi PHO in varovalnega nasipa ob širitvi Bertoške vpadnice
--	-----	----------------	--	---

6.4. Preprečevanje negativnih vplivov svetlobnega onesnaževanja

6.4.1. Aktivno vzpodbujanje odgovornih akterjev/ onesnaževalcev za čim prejšnjo sanacijo stanja in uskladitvijo osvetljevanja z zakonodajnimi omejitvami	- €	PP 153238	strokovni zavod, Odbor, inšpekcija, lokalni akterji	terenski pregled stanja, ukrepanje po potrebi
--	-----	-----------	---	---

6.5. Ozaveščanje in aktivno vključevanje lokalnih akterjev

6.5.1. Ozaveščanje, opozarjanje in podajanje predlogov za preventivne in kurativne aktivnosti, namenjene preprečevanju in sanaciji negativnih vplivov iz okolice	- €	PP 153238	strokovni zavod, Odbor	1 komunikacija/ zabeležka
6.5.2. Obveščanje in aktivno vključevanje Odbora NRŠZ pri reševanju lokalnih problemov	- €	PP 153238	Odbor	vsaj 1 seja
6.5.3. Aktivno vključevanje deležnikov, zainteresiranih javnosti in posameznikov pri reševanju lokalnih problemov	- €	PP / projektno	lokalni deležniki, zainteresirana javnost	sodelovanje deležnikov v okviru skupne delovne skupine, ustanovljene v projektu IMPRECO
SKUPAJ	- €			

Cilj 7: Zagotavljanje uresničevanja varstvenega režima in varstvenih usmeritev (neposredni nadzor v naravi ter druge potrebne oblike nadzora)

Delo naravovarstvenih nadzornikov NRŠZ bo v letu 2022 vključevalo sledeče naloge:

- neposredni nadzor v naravi, ki zajema spremljanje stanja v obliki rednih dnevnih obhodov območja, nadzor nad izvajanjem varstvenega režima in pogojev obiskovanja, ugotavljanje dejanskega stanja pri kršitvah skupaj z opozarjanjem in ozaveščanjem kršilcev varstvenega režima ter izrekanjem glob ob večjih ali ponovljenih kršitvah in obveščanje pristojnih inšpekcijskih organov in policije,
- občasni obhodi po okolici rezervata zaradi preveritve obstoječih in novih virov ogrožanja ter konkretnih groženj za naravni rezervat,
- nadzor nad vzdrževalnimi deli znotraj meja naravnega rezervata, predvsem nad izvedbo del vseh drugih javnih služb znotraj ali na meji naravnega rezervata, v kolikor bodo ta potekala,
- priprava poročil in obveščanje nadrejenih in ministrstva o kršitvah, izrečenih opozorilih in globah kot tudi virih ogrožanja in grožnjah, ki se pojavljajo zunaj meja območja,

- redno izobraževanje nadzornikov za zagotavljanje delovanja s polnimi pooblastili.

Udeleževali se bomo rednih izobraževanj za naravovarstvene nadzornike ter nadaljevali s sodelovanjem z drugimi ZO pri izmenjavi sodne in delovne prakse naravovarstvenega nadzora, predvsem s KP Sečoveljske soline. Udeleževali se bomo tudi skupnih sestankov naravovarstvenih nadzornikov ZO. Po potrebi bomo nadaljevali s sodelovanjem z inšpekcijsko službo ter sodelovali s policijo v zvezi z občasnimi obhodi policijske patrulje ob ankaranski vpadnici in morebitni intervenciji z naravovarstvenim nadzornikom. Nadaljevali bomo s pripravo poročil in obveščali nadrejene in ministrstvo o kršitvah, izrečenih opozorilih in globah kot tudi virih ogrožanja in grožnjah, ki se pojavljajo zunaj meja območja.

V letu 2022 pričakujemo v sklopu obravnave inšpekcijskega postopka zoper vrtičarske dejavnosti znotraj meja NRŠZ opustitev vrtilčarske dejavnosti, odstranitev vrtilčarske infrastrukture ter opustitev hranjenja in nudenja zatočišča mačkam na območju obravnave. Vzpostavljeno bo parkirišče za obiskovalce proti plačilu, ki bo s sistemom cestnih zapornic zmanjšalo prekomeren obisk ob koncih tedna in praznikih, puščanje vozil neobiskovalcev na parkirišču ter cenovno ugoden obisk rezervata. S tem ukrepom bo naravovarstvena služba razbremenjena pregledovanja upoštevanja pravil na parkirišču. Informacijski sistem podjetja Inpores d.o.o. za podporo delu prekrškovnih organov je zaključen, tako bo v prihodnje naravovarstvena služba za izdajanje uradnih opozoril, po potrebi glob, uporabljala mobilno aplikacijo in prenosni tiskalnik.

Vse našteje aktivnosti se izvajajo skladno z organizirano nadzorno službo in v okviru pristojnosti, ki jih imajo naravovarstveni nadzorniki po ZON-u ter na podlagi pooblastil po Zakonu o prekrških (Uradni list RS, št. 29/11 in nadaljnji). V NRŠZ so v letu 2021 stalno delovali tri naravovarstveni nadzorniki; njihova imena so objavljena na spletni strani NRŠZ. Naravovarstvena nadzornica Daša Stavber bo v letu 2022 opravila strokovni izpit iz upravnega postopka za potrebe izdajanja odločb o prekrških na območju rezervata.

Preglednica 7: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 7

Naloge in aktivnosti	Letni strošek, brez stroškov dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik/rezultat
7.1 Naravovarstveni nadzor nad upoštevanjem varstvenega režima in usmeritev, opozarjanje in ozaveščanje kršilcev ter izrekanje glob in nadaljevanje postopkov, ki jih izvajajo drugi pooblašeni izvajalci				
7.1.1. Redni dnevni obhodi po učnih poteh z namenom nadzora nad upoštevanjem varstvenega režima, predvsem pogojev obiskovanja	- €	PP 153238	-	vsaj en obhod dnevno
7.1.2. Redni tedenski in manj pogosti obhodi po ključnih, bolj oddaljenih delih naravnega rezervata, namenjeni nadzoru nad upoštevanjem varstvenega režima	- €	PP 153238	-	vsaj en obhod tedensko

7.1.3. Opozarjanje in ozaveščanje kršiteljev režima kot tudi oseb, ki sicer režima ne kršijo, a njihovo vedenje ni primerno	211,00 €	PP 153238	-	po potrebi
7.1.4. Izrekanje glob v primerih ponovitev kršitev varstvenega režima in v drugih primerih, ko opozorilo ni dovolj	- €	PP 153238	-	po potrebi
7.1.5. Vključevanje policije in inšpekcijskih služb v primeru hujših kršitev	- €	PP 153238	-	po potrebi
7.1.6. Občasni obhodi po okolici NRŠZ z namenom preverbe obstoječih in novih virov ogrožanja in konkretnih groženj za naravni rezervat	- €	PP 153238	-	en obhod mesečno
7.1.7. Priprava poročil in obveščanje nadrejenih in ministrstva o kršitvah, izrečenih opozorilih in globah, kot tudi virih ogrožanja in grožnjah, ki se pojavljajo izven NRŠZ	- €	PP 153238	-	dnevno obveščanje po potrebi
7.1.8. Opremljenost nadzornikov z zakonsko predpisanimi uniformami	500,00 €	lastna dejavnost	-	po potrebi – nabava opreme za delo na terenu
7.1.9. Opremljenost nadzorne službe z električnimi vozili	1.500,00 €	PP 153238	-	zavarovanje in redno vzdrževanje električnega vozila Renault Zoe, zavarovanje za el. kolo, 1 el. motorno kolo
7.2. Nadzor med gradnjo objektov in vsemi drugimi, npr. vzdrževalnimi deli, v naravnem rezervatu in njegovi neposredni okolici				
7.2.1. Nadzor nad gradnjo objektov v NRŠZ	- €	PP 153238	MOP	nadzor pri nadaljevanju sanacije napak na objektih (180 ur)
7.2.2. Nadzor nad drugimi vzdrževalnimi deli v NRŠZ (npr. sanacija praga na Ari, izgradnja aktivne PHO, itd.)	- €	PP 153238	investitor, podizvajalci, drugi nadzori	ustrezno št. poročil nadzora (po potrebi)
7.2.3. Nadzor nad gradbenimi in vzdrževalnimi deli v cestnem varovalnem pasu znotraj ali na meji NRŠZ	- €	PP 153238	investitor, podizvajalci, drugi nadzori	ustrezno št. poročil nadzora (po potrebi)

7.2.4. Nadzor med izvedbo del vseh drugih javnih služb (na področju urejanja voda, vzdrževanje meteoroloških prepostov), ki so dovoljena kot izjeme od varstvenih režimov	- €	PP 153238	investitor, podizvajalci, drugi nadzori	ustrezno št. poročil nadzora (po potrebi)
7.3. Redno izobraževanje nadzornikov in sodelovanje v širših organizacijah nadzornikov				
7.3.1. Izobraževanje za naravovarstvene nadzornike za pooblastilo po ZON	150,00 €	PP 153238	ministrstvo	strokovni izpit iz upravnega postopka (ZUP) – 1 x
SKUPAJ	2.361,00 €			

Cilj 8: Omogočanje spoznavanja naravne vrednote in biotske raznovrstnosti ter doživljanja narave na način, ki naravo postavlja v središče pozornosti in privzgaja spoštljiv odnos ter odgovorno vedenje do nje

Cilj 8 je osredotočen na upravljanje obiska in zajema obsežen sklop načrtovalskih, izvedbenih in evalvacijskih aktivnosti, namenjenih pripravi in izvedbi vsebinskih programov za obiskovalce ter vzpostavitvi in ureditvi primerne infrastrukture in opreme, kot tudi vse druge aktivnosti upravljavca za doseganje enega od namenov naravnega rezervata – spoznavanja in doživljanja narave ter izobraževanja.

Zaradi aktualne situacije COVID-19 in preprečevanja širjenja okužbe po navodilih vlade in NIJZ pričakujemo (kot že leta 2020 in 2021) okrnjeno izvajanje različnih programov za obiskovalce (vodeni ogledi, najemi prostora in pogostitve, predavanja, različne delavnice, razstave). Kljub temu pa načrtujemo (seveda ob upoštevanju takratnih razmer) izvedbo dogodkov za obeležitev različnih okoljskih dnevo in sicer: Dan mokrišč, Svetovni dan voda, Teden parkov, teden mobilnosti, Evropski dan opazovanja ptic, Svetovni dan živali in podobno. Izvedbo večine dogodkov načrtujemo v sodelovanju z različnimi društvi, kot sta na primer: Gobarsko-mikološko društvo slovenske Istre in Slovensko društvo za morske sesalce – Morigenos ter z lokalno OŠ Elvire Vatovec Prade. Poseben poudarek bomo letos namenili pripravi dogodka ob Svetovnem dnevu čebel, katerega smo lansko leto obeležili z organizacijo delavnice in postavitvijo interpretativne table o opravljanju, opravljalcih in delavnici sestave hotela za žuželke. Zaradi velikega pomena opravljalcev in opravljanja, ki sta ključnega pomena za delovanje ekosistema in ena izmed najbolj pomembnih ekosistemskih storitev za človeka (od opravljanja žuželk je odvisnih več kot 80% divjih in kmetijskih/kulturnih rastlin), so naše aktivnosti v precejšnji meri usmerjene k ozaveščanju širše javnosti o pomenu opravljalcev za njih same.

Podobno kot že v letu 2021 bomo v letu 2022 nadaljevali s pripravo novih programov za obiskovalce z uporabo na daljavo (izvajanje naravoslovnih dni in predavanj za različne starostne skupine preko ZOOM-a) kot tudi se bomo posvetili pripravi novih učnih/ izobraževalnih pripomočkov za učence ter promocijskih materialov. Kot osnovo uporabljamo vzgojno-izobraževalni program AdriaWet (CEP), ki je bil dopolnjen v okviru projekta IMPRECO in se je zaključil v letu 2021. Ne glede na to, da je projekt IMPRECO že zaključen, določene aktivnosti, ki so bile vzpostavljene v času njegovega izvajanja, potekajo še naprej, ker je bilo tako zastavljeno v projektu. Takšna aktivnost je delo z deležniki v okviru Skupne delovne skupine projekta IMPRECO (JTF) v skladu z pripravljenim Načrtom dela in podpisanim Dogovorom med deležniki (Stakeholders Protocol). Nadaljevali bomo tudi z delom na pripravi turističnih itinerarjev, ki vključuje obiskovanje zavarovanih območij in pri katerem sodelujemo s strokovnjaki Fakultete za turistične študije iz Portoroža (Turistica) z upoštevanjem varstvenih in razvojnih usmeritev za področje turizma v naravnem rezervatu na

podlagi Načrta upravljanja NRŠZ za obdobje 2015–2024. Več pozornosti nameravamo posvetiti izdelavi programa spremljanja števila obiskovalcev na območju rezervata na način štetja s števci. Nekaj izkušenj smo že pridobili z izvedbo diplomske naloge študenta iz Oddelka za gozdarstvo, Biotehniške fakultete iz Ljubljane, ki je v letu 2021 na območju rezervata izvedel raziskavo štetja obiskovalcev z uporabo neinvazivnih števec.

Pomembna so tudi izobraževanja zaposlenih in drugih izvajalcev programov za tako izvedbo programov, ki bodo kar najbolj prispevali k doseganju ciljev naravnega rezervata, ter ustrezno spremljanje uspešnosti in ovrednotenje programov (sem spada tudi zavarovanje odgovornosti za obiskovalce), katerih se bomo udeleževali če bodo razpisani. v skladu z . Obstoječe programe za obiskovalce bomo v letu 2022 pregledali in ovrednotili ter jih v skladu z ugotovitvami dopolnili in spremenili (ugotovitve bodo temeljile na podlagi izkušenj dela z obiskovalci iz preteklih let) z znanji, pridobljenimi v okviru projekta IMPRECO (ekosistemske storitve in izboljšanje razumevanja in vedenja pri obiskovanju rezervata).

Kot že pretekla leta, bomo tudi v letu 2022 omogočali izvedbo študijske prakse študentom različnih smeri in različnih fakultet, pomagali pri pripravi seminarskih, diplomskih in magistrskih nalog ter različnih študij, vse z upoštevanje varstvenih in razvojnih usmeritev pri upravljanju rezervata.

Preglednica 8: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 8

Naloge in aktivnosti	Letni strošek, brez stroškov dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik/rezultat
8.1 Priprava programov za obiskovalce s preizkušanjem, ovrednotenjem in cikličnim posodabljanjem				
8.1.1. Nabor programov (vsebine, oblikovanje cen, promocija)	- €	PP 153238	-	1 nabor programov
8.1.2. Koledar dogodkov (polletni, letni)	- €	PP/ lastna dejavnost	podizvajalci (oblikovalec, tiskar)	koledar dogodkov v okviru revije Svet ptic, krajši promocijski koledarji dog. za promocijo v NR
8.1.3. Testiranje programov in koledarja dogodkov	- €	PP 153238	-	vsaj 1 testna izvedba
8.1.4. Evalvacija programov in raziskave o učinkih programov na vedenje obiskovalcev	- €	PP/ lastna dejavnost	strokovnjaki za evalvacijo in analizo podatkov	vsaj 200 vprašalnikov z analizo podatkov, knjiga vtisov
8.2. Izvajanje in nadgradnja Skupnega vzgojno-izobraževalnega programa				
8.2.1. Delavnice in predstavitve za pedagoško osebje	- €	PP 153238	ciljne skupine	vsaj 1 predstavitev/ 15-20 udeležencev
8.2.2. Izvedba programov za izobraževalne skupine v NRŠZ	- €	PP 153238	ciljne skupine	vsaj 2000 udeležencev
8.2.4. Praksa za študente in dijake ustreznih smeri	- €	PP 153238	ciljne skupine	vsaj 2 študenta
8.2.5. Strokovna pomoč pri raziskovalnem delu mladih	- €	PP 153238	ciljne skupine	vsaj 2 raziskovalni nalogi

8.2.6. Dogodki in javne predstavitve mladih	- €	PP 153238	ciljna skupina, (lokalni) deležniki, mediji	vsaj 1 dogodek/15-20 udeležencev
8.3. Razvoj in priprava učnih pripomočkov ter nakup ustrezne opreme za izobraževanje				
8.3.1. Razvoj in priprava učnih pripomočkov: učni listi in (raziskovalne) beležnice	500,00 €	PP 153238	učitelji	ponatis učnih listov za učence OŠ
8.4. Razvoj in priprava fizičnih razstav in interpretacije				
8.4.1. Priprava konceptov in vsebin razstav in drugih interpretativnih gradiv	- €	PP 153238	-	pripravljene vsebine NRŠZ
8.4.2. Izvedba razstav in interpretacije	- €	projektno - LIKE	vodilni partner projekta LIKE	naprava za prikaz digitalnih interpretativnih vsebin – programska oprema in predaja v uporabo
8.4.3. Vzdrževanje razstav in interpretacije	€	PP 153238	-	vzdrževanje in nadomestilo poškodovanih elementov (po potrebi)
8.5. Razvoj in priprava virtualne, multimedijske in filmske interpretacije				
a) Mobilna aplikacija				
8.5.1. Promocija mobilne aplikacije	- €	lastna dejavnost	-	po potrebi
8.5.2. Redno vzdrževanje (nadgradnje, posodobitve vsebin)	- €	lastna dejavnost	-	vsaj 1 dopolnitev, posodobitev vsebin po potrebi
8.5.5. Produkcija predstavitvenega filma o NRŠZ iz obstoječih posnetkov s posodobitvami	- €	lastna dejavnost	produkcijska ekipa	dokončna izdelava predstavitvenega filma o NRŠZ/ pogojno
8.5.6. Snemanje in produkcija kratkih izobraževalnih filmov	- €	projektno/ lastna dejavnost	produkcijska ekipa	1 kratek izobraževalni film/ pogojno
c) Spletna kamera in druge vsebine za glavni zaslon				
8.5.9. Priprava tematskih PPT predstavitev za predvajanje na glavnem zaslonu	- €	lastna dejavnost	-	redno dodajanje novih fotografij (možen samo JPG format)
8.5.10. Priprava dnevnih novic za objavo na glavnem zaslonu in/ali spletni strani/FB (zanimiva opažanja, novosti iz rezervata)	- €	lastna dejavnost	-	vsaj 1 novica tedensko
8.5.12. Promocija obiskovanja NR med slepimi in slabovidnimi potenc. obiskovalci	- €	PP 153238	obiskovalci	vsaj 1 predstavitev/ 10 udeležencev (pogojno ob pridobitvi projekta)
8.6. Priprava ponudbe izdelkov in storitev ter izvedba programov za obiskovalce				
8.6.1. Nabor izdelkov in storitev, ki se bodo dejansko realizirali	- €	lastna dejavnost	-	1 seznam

8.6.2. Naročila izdelave spominkov, promocijskih izdelkov in ostalih prodajnih artiklov	2.000,00 €	lastna dejavnost	podizvajalci, dobavitelji	obseg glede na fin. možnosti
8.6.3. Dogovori z lokalnimi ponudniki za oblikovanje ponudbe hrane, naravi prijaznih lokalnih pridelkov/produktov in storitev ter izvedba dogovorov	€	lastna dejavnost	lokalni ponudniki	vsaj 2 dogovora
8.6.4. Redno naročanje, dostave, skladiščenje, vodenje evidenc do postavitve na prodajna mesta	7.000,00 €	lastna dejavnost	dobavitelji, dostava	obseg glede na fin. možnosti in dogovore
8.6.5. Izvedba vodenj in drugih programov aktivnosti za obiskovalce	- €	lastna dejavnost	-	vsaj 3000 udeležencev
8.7. Sprejem, usmerjanje in osnovne storitve za obiskovalce				
8.7.1. Redno delovanje recepcije v času obratovanja centra	1.500,00 €	lastna dejavnost	honorarni sodelavci/ študentsko delo	redno vsakodnevno delovanje recepcije po otvoritvi centra
8.7.2. Usmerjanje obiskovalcev glede na njihove želje in potrebe	- €	PP 153238	-	vsaj 7000 usmerjenih obiskovalcev
8.7.3. Delovanje okrepčevalnice	1.500,00 €	lastna dejavnost	-	vsaj 17.000 €
8.7.4. Prodaja izdelkov in spominkov v trgovinici	- €	lastna dejavnost	-	vsaj 4.000 €
8.7.5. Zavarovanje odgovornosti za obiskovalce	2.100,00 €	lastna dejavnost	zavarovalnica	1 sklenjena polica
8.7.6. Določitev dnevnega maksimuma obiskovalcev in upravljanje obiska za preprečitev prevelikega števila obiskovalcev	- €	PP 153238	-	1 sklop aktivnosti
8.8. Predstavitve NRŠZ izven območja: predstavitve, sejmi, oglaševanje, itd.				
8.8.1. Priprava promocijskih gradiv o NRŠZ (predstavitvena zloženka, letak, vodnik, pingvin, itd)	700,00 € (od tega 500,00 € PP in 200,00 € lastna)	PP 153238/ lastna dejavnost	podizvajalci (oblikovalci, tiskarji)	vsaj 1 razl. predst. gradivo /pogojno
8.8.2. Redne predstavitve NRŠZ in programov turističnemu sektorju in lokalnim ciljnim skupinam	200,00 €	PP 153238	ciljne skupine	vsaj 1 predstavitev/ 20 udeležencev
8.8.3. Sodelovanje na vsebinsko primernih sejmi in lokalnih sejmskih in podobnih predstavitev (npr. s področja narave in prostega časa)	180,00 €	PP 153238	ostala ZO, ministrstvo, turistični sektor, lokalni organizatorji	vsaj 1 sejem v sodelovanju z ostalimi ZO in MOP
8.8.4. Sodelovanje/ predstavitve na drugih dogodkih, ki se jih udeležujejo ciljne skupine ali mediji	- €	projektno/ lastna dejavnost	organizatorji dogodkov	vsaj 1 udeležba/ 20 udeležencev

8.8.5. Oglaševanje v primernih medijih	- €	projektno/ lastna dejavnost	oglaševalci	po potrebi
8.9. Usposabljanje zaposlenih in drugih izvajalcev programov za obiskovalce				
8.9.1. Redno usposabljanje zaposlenih s področja doseganja ciljev in nadgradnje programov, razstav in interpretacije	100,00 €	PP 153238	organizatorji izobraževanj, zun. strokovnjaki	v skladu z objavljenimi usposabljanji
8.9.2. Periodično usposabljanje vodnikov (prostovoljce, študentov, vodnikov s turistično licenco za določne ciljne skupine)	- €	lastna dejavnost	ciljne skupine/ vodniki	-
8.10. Spodbujanje trajnostne mobilnosti pri dostopu v NRŠZ in omogočanje obiskovanja gibalno oviranim obiskovalcem				
8.10.1. Sodelovanje z MOK za vzpostavitev linije mestnega avt. prometa do vhoda v NRŠZ in uporabo okolju prijaznih avtobusov	- €	projektno/ lastna dejavnost	Občinska uprava MOK/ Direkcija RS za ceste	po potrebi
8.10.3. Sodelovanje s Kolesarsko mrežo Obala za vzpodbujanje dostopa do NRŠZ s kolesi	€	PP 153238	kolesarska mreža Obala	vsaj 1 sestanek/ zabeležka
SKUPAJ	15.780,00 €			

Cilj 9: Vzpostavljanje, nadgrajevanje in vzdrževanje infrastrukture za obisk in upravljanje

Infrastruktura za obisk in upravljanje je namenjena:

- sprejemu, dobremu počutju, izobraževanju in ozaveščanju obiskovalcev,
- interpretaciji narave,
- zmanjšanju motenj z zagotavljanjem ustrezno zastrtih razgledišč,
- varnosti obiskovalcev, zaposlenih in pašne živine,
- zagotavljanju primernih pogojev za upravljanje rezervata z ustreznimi prostori za osebje upravljavca.

Osrednji del nalog po zgraditvi infrastrukture za obisk in upravljanje naravnega rezervata je povezan z dnevnim obratovanjem in vzdrževanjem objektov ter dopolnitvijo krajinske ureditve in dodatnimi ureditvami v in ob objektih, ki so se izkazale za nujne.

Tudi v letu 2022 bomo skupaj z MOP nadaljevali s koordinacijo in vsebinskim sodelovanjem za izvedbo javnih naročil ter drugih aktivnostih za odpravo napak na novozgrajenih objektih v NRŠZ in sicer: koordinacija sanacije osrednje opazovalnice in koordinacija sanacije gnezdilna stena za breguljko. Sanaciji sta predmet unovčenja bančne garancije vodilnemu izvajalcu zaradi izvedbe gnezdilne stene, ki ni v skladu s projektno dokumentacijo in unovčenja nespornega dela odškodninske odgovornosti glavnega projektanta za škodo, ki je nastala in neustrezno projektirane osrednje opazovalnice. Postopke javnega naročanja vodi MOP. V kolikor bodo vsi postopki uspešno zaključeni, v letu 2022 načrtujemo izvedbo naslednjih sanacij:

- gnezdilna stena v vrednosti 63.440,00 € iz PP 150012 – bančna garancija ter
- osrednja opazovalnica s prezračevalno fasado in zamenjavo neustreznih kov. konstrukcij.

Po Izhodiščih MOP za pripravo Programa in finančnega načrta dela NRŠZ za leto 2022 je na PP 153238, za sanacijo osrednje opaz. namenjenih 48.944,65 € ter 43.271,00 € na PP 153242 in 14.069,31 € na PP 170291. Ocenjena vrednost sanacije osrednje opazovalnice je 106.284,96 €.

V bližini centra za obiskovalce in hleva z oboro bomo nadaljevali z zasaditvami in urejanjem okolice. Na območju pod bertoško vpadnico bomo z mulčanjem in odstranjevanjem biomase nadaljevali z vzpostavljanjem ugodnih pogojev za zasaditev žit in žitnih plevelov ter z zasaditvijo trajnic ter vnosom semen rastlinskih vrst, ki so vezane na suhe travnike. Ob mlakah v neposredni bližini centra za obiskovalce bomo opravili čiščenje zarasti, nadaljevali z odstranjevanjem tujerodnih rastlinskih vrst in nadaljevali z vnosom semen žabarke. V letu 2022 bomo nadaljevali tudi s krajinsko ureditvijo okolice objektov z zasaditvijo domorodnih grmovnih in drevesnih vrst.

Opraševalci imajo v ekosistemu nenadomestljivo funkcijo, ki je ključnega pomena za okolje in posledično tudi na človeka. V NRŠZ se že več let trudimo, da bi izboljšali življenjske pogoje za različne opraševalce (žuželke). Za doseg tega cilja smo v preteklih letih izvedli naslednje ukrepe:

- zasaditev drevesnih in grmovnih rastlinskih vrst, ki nudijo pašo za opraševalce: poleg medonosnih vrst so pomembne tudi nekatere vetrocvetke, ki nudijo obilo cvetnega prahu. Tako so različne vrste vrb in mali brest zelo pomembni, saj cvetijo zelo zgodaj in tako nudijo dovolj cvetnega prahu za vzrejo čebeljih ličink. Spet druge vetrocvetke nudijo propolis čebelam, tu prednjačita beli topol in črni topol (*Populus nigra*). Vsako leto zasadimo med 1000-1500 sadik izbranih domorodnih vrst, z namenom izboljšanja bivanjskih pogojev za različne vrste opraševalcev.
- vzpostavitev oligotrofnih travnišč na robnih predelih rezervata: na površinah v velikosti dobrih 3ha, smo odstranili tujerodne invazivne vrste, z namenom vzpostavitve travnišč. Z redno košnjo in ročnim odstranjevanjem invazivk in vnosom semen značilnih travniških vrst, smo vzpostavili pionirske travnike. Pestrost teh travnišč je z vsakim letom višja, saj se tla izčrpavajo s hranili. Na tak način bo v roku nekaj let nastal cvetoč oligotrofen travnik, ki je zelo pomemben habitat za entomofavno.
- pozna, postopna in selektivna košnja: košnja travnatih površin se izvaja pozno (julij), postopno in tako, da se nikoli ne pokosijo vse površine hkrati. S tem ukrepom poskrbimo, da je vedno del travnišč ohranjen kot začasno pribežališče za žuželke. S selektivno košnjo poskrbimo, da se željene rastlinske vrste hitreje razrastejo oz. osemenijo. Postopna in selektivna košnja omogočata, da je vedno na voljo primeren kos travnišča za potrebe opraševalcev.

V skladu z aktivnostmi varstva prostoživečih opraševalcev smo v letu 2021, v okviru projekta IMPRECO, v neposredni bližini centra za obiskovalce postavili tudi hotel za žuželke, okolico zasadili z večjim številom medonosnih rastlin z namenom izboljšanja pogojev za opraševalce ter postavili interpretativno tablo z opisom opraševalcev. S sredstvi MOK je bila izdelana še druga interpretativna tabla z natančnim opisom sestavnih delov hotela za žuželke. Z izvedbo zgoraj navedenih ukrepov bomo nadaljevali tudi v letu 2022.

V letu 2021 smo, zaradi pereče problematike parkiranja avtomobilov, parkirišče v NRŠZ nadgradili in opremili s sistemom za boljši nadzor prometa (sistem cestnih zapornic), ki bo omogočil brezplačno parkiranje le obiskovalcem rezervata. S tem ukrepom bomo zmanjšali prekomeren obisk rezervata ob koncih tedna in praznikih in dosegli umirjanje prometa na zavarovanem območju ter varnost obiskovalcev rezervata. Ureditev parkirišča je bila potrebna tudi z vidika omejevanja parkiranja vozil s strani oseb, ki niso namenjeni v rezervat in s svojimi vozili zasedajo »dragocena« parkirna mesta obiskovalcem rezervata. V začetku leta 2022 bomo, v skladu z zapiralnim časom NRŠZ in parkirišča, podaljšali urnik Centra za obiskovalce (lokal in trgovina) ter še dodatno povečali nadzor nad morebitnim zadrževanjem obiskovalcev izven določenega časa obiska NRŠZ.

Veliko upravljaljskih aktivnosti je povezanih tudi vzdrževanjem poti in drugih površin, na katerih se zadržujejo obiskovalci. Strojna dela je zaradi precejšnje frekventnosti obiska težko opravljati s traktorjem, pa tudi vožnja z njim po poti za obiskovalce v NRŠZ ni primerna. Primerna rešitev za te potrebe je uporaba električnega delovnega vozila, s čimer sledimo tudi cilju spodbujanja trajnostne mobilnosti na zavarovanem območju. V letu 2022 bomo v skladu z Izhodišči MOP za pripravo Programa in finančnega načrta dela NRŠZ za leto 2022–ukrepi za vzpodbujanje trajnostne mobilnosti, izvedli nakup električnega delovnega vozila s tovornim prostorom (kesonom) s hidravliko, ki je nujno potreben pri vzdrževanju poti (dovažanje in posipanje materiala za popravilo poti) ter ostalih opravilih.

Preglednica 9: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 9

Naloge in aktivnosti	Letni strošek, brez stroškov dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik/rezultat
9.1 Gradnja vseh objektov skladno s projektno dokumentacijo in pridobljenim gradb.dov.				
9.1.3. Krajinska ureditev območij okoli objektov (zasaditve in druge ureditve skladne z varstvenimi in razvojnimi cilji NR)	1.500,00 €	PP 153238	botanik in drugi eksperti	zasajevanje grmovnih in drevesnih vrst – navadna kalina (45 sadik), navadni lovor (<i>Laurus nobilis</i>) (20 sadik), maklen (10 sadik), košnja zelenic, urejanje površin s trajnicami, ureditev njive z žitnimi plevli
9.3. Pridobitev uporabnega dovoljenja, tehnični pregled				
9.3.2. Odprava pomanjkljivosti s strani izvajalcev	67.532,22 €	MOP – PP 150012 bančna garancija	zunanji izvajalec	vsebinsko sodelovanje z MOP pri postopku javnega naročila ter koordinacija pri izvedbi sanacije gnezdične stene v skladu z PZI
9.4. Redno vzdrževanje objektov v skladu s PID in POV				
9.4.1. Redno tekoče vzdrževanje objektov	5.400,00 € (od tega vzdrževanje objektov – 3.400,00 € iz PP 153238 in zaščita tal v lokalu – 2.000,00 € lastna dejavnost)	PP 153238/ lastna dejavnost	-	redno opravljena vsa vzdrževanja in pregledi skladno z NOV, vodeni dnevniki, zaščita tal v lokalu z dvokomponentnim premazom
9.4.2. Investicijsko vzdrževanje objektov	106.284,96 € sanacija nadzori in varnostni načrt	PP 153238 - (48.944,65 €), PP 153242 - (43.271,00 €), PP 170291 – (14.069,31 €)	postopke vodi MOP	vsebinsko sodelovanje z MOP pri postopku javnega naročila ter koordinacija pri izvedbi sanacije osrednje opaz. v skladu z PZI
9.5. Dnevno obratovanje in upravljanje objektov				
9.5.1. Zagotovitev dostopnosti objektov za obiskovalce in druge ciljne skupine med obratovalnim časom (vključeni osn. stroški: elektrika, voda, kanalizacija, odvoz odpadkov, ogrevanje in hlajenje)	54.500,00 € (od tega redno vzdrževanje skupine med obratovalnim časom PP153238 in nabava el. delovnega vozila 38.000,00 € PP 559 - SPS)	PP 153238 / PP 559 - SPS	-	redno vzdrževanje (osnovni stroški)

9.5.2. Zavarovanje in varovanje objektov in premoženja	4.320,00 €	PP 153238	zavarovalnica	1 zavarovalna polica, urejeno varovanje
9.5.3. Redno čiščenje vseh objektov kot tudi posebnih površin	10.480,00 €	PP 153238	podizvajalci	redno dnevno čiščenje WC-jev ter občasno generalno čiščenje centra in opazovalnic
SKUPAJ	250.017,18 €			

Cilj 10: Zagotavljanje učinkovitega in preglednega poslovanja, organizacije dela, financiranja, komuniciranja in sodelovanja v podporo varstvenim ciljem in drugim ciljem upravljanja

Splošne naloge v okviru cilja 10 so podporne narave ter obsegajo naloge in aktivnosti za učinkovito in pregledno poslovanje, organizacijo dela, financiranje, komuniciranje in sodelovanje v podporo varstvenim ciljem in drugim ciljem upravljanja ter izvedbo drugih upravljaljskih nalog v skladu z Uredbo o NRŠZ, Uredbo o načrtu upravljanja NRŠZ za obdobje 2015–2024, Uredbo o koncesiji za upravljanje NRŠZ, koncesijsko pogodbo in Zakonom o ohranjanju narave. Poleg temeljnih nalog s področja poslovanja, organizacije dela in pridobivanja zadostnih finančnih sredstev za izvedbo upravljanja NRŠZ in vseh s tem povezanih aktivnosti je v ta sklop vključeno tudi sodelovanje v vzpostavljenih nacionalnih in mednarodnih partnerstvih, ki je že v preteklosti prinašalo pozitivne vplive na učinkovitost upravljanja, npr. AdriaWet, BirdLife International (BLI), Wetlands Link International (WLI), Parki dinarskega loka (DAP), Skupnost naravnih parkov Slovenije itd., pa tudi sodelovanje s pristojnim ministrstvom, organi v sestavi in Zavodom RS za varstvo narave. Tudi v 2022 bomo nadaljevali z dobrim sodelovanjem v Skupnosti naravnih parkov Slovenije, tako na področju izobraževalnih in ozaveščevalnih aktivnosti (nagradna igra »Spoznavajmo naravne parke Slovenije« za učence OŠ) kot tudi vseh ostalih aktivnostih s področja upravljanja, predvsem v smislu širjenja primerov dobrih praks.

Na področju komuniciranja in stikov z javnostmi so poleg stalnega zagotavljanja dostopa do informacij o NRŠZ v načrtu predvsem redno delo z mediji, organizacija in izvedba dogodkov kot tudi posodabljanje, vzdrževanje in nadgradnja glavnih komunikacijskih poti, kot so spletna stran, Facebook in Instagram. V letu 2022 bomo spletno stran celostno (oblikovno, tehnično) prenovili in posodobili ter jo prilagodili za uporabo na mobilnih napravah (pametni telefoni in tablični računalniki).

Preglednica 10: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 10

Naloge in aktivnosti	Letni strošek, brez stroškov dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik/rezultat
10.1 Naloge za učinkovito in pregledno poslovanje				
10.1.1. Priprava predlogov letnih programov dela na podlagi NU	- €	PP 153238	Odbor	1 odobren letni program dela in finančni načrt
10.1.2. Priprava letnih in drugih poročil o delu	- €	PP 153238	Odbor	1 odobreno letno poročilo
10.1.3. Spremljanje izvajanja načrta upravljanja s pripravo sprememb načrta po potrebi	- €	PP 153238	strokovni zavod	del letnega poročila
10.1.5. Zagotavljanje pogojev za delovanje odbora za naravni rezervat	- €	PP 153238	Odbor	vsaj 2 seji/ 3-4 sklepi

10.1.6. Poslovna administracija (vključeni letni stroški tel., poštšina, drobni inventar, pis. material itd.)	6.000,00 € (od tega 5.000,00 € iz PP 153238 in 1.000,00 € lastna dejavnost)	PP 153238/ lastna dejavnost	-	popoln arhiv
10.2. Naloge za učinkovito in pregledno organizacijo dela				
10.2.1. Zaposlovanje ustreznih kadrov (redno in honorarno zaposleni)	- €	PP 153238	-	7,57 FTE redno zaposlenih, 0,28 FTE honorarnih sodelavcev
10.2.2. Aktivno vključevanje prostovoljcev v upravljalvske aktivnosti	- €	PP / lastna dejavnost	prostovoljci	5 prostovoljcev/70 prostovoljnih ur
10.2.3. Redno izobraževanje zaposlenih in prostovoljcev na njihovih področjih dela	- €	PP 153238	organizatorji izobraževanj, strokovnjaki	vsaj 1 izobraževanje
10.2.4. Redni koordinacijski sestanki/ kolegiji ekipe NRŠZ	- €	PP 153238	-	redni tedenski kolegiji
10.2.5. Vodenje in koordinacija ekipe NRŠZ	- €	PP 153238	-	vsaj 20 komunikacij/ zabeležk
10.2.6. Stroški poti za izvedbo nalog	1.000,00 €	PP 153238	-	ca. 150 nalogov
10.2.7. Nakup opreme za delo zaposlenih (računalniki, tiskalniki, telefoni itd.)	1.000,00 €	lastna dejavnost	-	4 zunanji trdi diski, novi stacionarni tel.
10.3. Naloge za učinkovito, zadostno in pregledno financiranje upravljanja NRŠZ				
10.3.1. Usklajevanje rednega financiranja iz državnega proračuna na podlagi potrjenega NU in letnih programov dela	- €	PP 153238	Odbor, ministrstvo	-
10.3.2. Lastni prihodki upravljavca naravnega rezervata skladno z Uredbo o NRŠZ	- €	lastni prihodki	-	ca. 15.000 €
10.3.3. Učinkovito pridobivanje sredstev iz lokalnih, državnih in mednarodnih skladov, ustanov ali organizacij ter mednarodnih programov pomoči	- €	-	-	ca. 2.000 €
10.3.4. Priprava projektnih vlog, projektne in druge dokumentacije, sklepanje primernih partnerstev ter vodenje potrjenih projektov	- €	PP 153238	-	vsaj 2 vlogi, v kolikor bodo objavljeni primerni razpisi

10.3.5. Zagotavljanje finančne preglednosti s sistemom analitičnega računovodstva (ločena stroškovna mesta) in ločevanjem prihodkov in odhodkov na podlagi ZPFOLERD	4.000,00 €	PP 153238	zunanje računovodstvo	mesečni izpisi konto kartic, 1 letno poročilo
10.3.6. Finančno vodenje in administracija	- €	PP 153238	zunanje računovodstvo	arhiv
10.4. Sodelovanje v vzpostavljenih partnerstvih, ki so že v preteklih letih prispevala k učinkovitosti upravljanja NRŠZ (npr. Skupnost ZO, Adriawet, BirdLife, WLI, DAP) in vključevanje v nove povezave				
10.4.1. Sodelovanje v in periodično vodenje Skupnosti ZO Slovenije	200,35 €	PP 153238	upravljavci ZO	vsaj 3 zabeležke, 1 skupni produkt (nagrada igra)
10.4.3. Izmenjava izkušenj na nacionalni in mednarodni ravni	- €	PP 153238	sorodne organizacije	vsaj 5 komunikacij/ zabeležk
10.4.4. Sodelovanje v Nacionalnem odboru Ramsarske konvencije in kot nacionalni predstavnik Odbora Wetlands International	- €	PP 153238	ostali sodelujoči	3 zabeležke, glasovanje Wetlands Int.
10.4.5. Vključevanje v nove povezave, namenjene izmenjavi znanj in izkušenj oziroma s pričakovanimi pozitivnimi učinki na upravljanje NRŠZ	30,00 €	PP 153238	sorodne organizacije	članstvo LAS Istre
10.5. Sodelovanje z pristojnim ministrstvom, organi v sestavi in strokovnim zavodom				
10.5.1. Redno sodelovanje s strokovnimi službami in odg. predstavniki okoljskega ministrstva	- €	PP 153238	ministrstvo	10 komunikacij/ zabeležk
10.5.2. Sodelovanje z ARSO na področju lastninjenja zemljišč v NRŠZ	- €	PP 153238	ARSO	komunikacija po potrebi
10.5.3. Sodelovanje s strokovnim zavodom pri pripravi naravovarstvenih smernic, pogojev in soglasij ter drugih skupnih aktivnostih	- €	PP 153238	strokovni zavod	vsaj 5 komunikacij/ zabeležk (po potrebi)

10.6. Druge naloge v skladu z Uredbo o NRŠZ, koncesijsko pogodbo in ZON					
10.6.1. Presoja skladnosti z določili NU in obveščanje prijaviteljev za ravnanja iz 11., 13., 17. in 22. točke 6. člena uredbe (varstveni režim)	- €	PP 153238	prijavitelji		po potrebi
10.6.2. Sodelovanje z izvajalci javnih služb in usklajitev terminskih načrtov in drugih pogojev za dovoljena ravnanja znotraj meja NRŠZ (izdaja pisnih izjav)	- €	PP 153238	izvajalci javnih služb		po potrebi
10.6.3. Priprava mnenj in strokovnih gradiv po potrebi	- €	PP 153238	strokovni zavod		po potrebi
10.6.4. Druge aktivnosti v zvezi z upravljanjem zemljišč, objektov in naprav v lasti države	- €	PP 153238	ministrstvo z organi v sestavi		po potrebi
10.7. Delo z mediji in dogodki					
10.7.1. Priprava sporočil za javnost	- €	PP 153238	-	vsaj 1 sporočilo za javnost	
10.7.2. Organizacija novinarskih konferenc	- €	PP/ lastna dejavnost	-		-
10.7.4. Drugi dogodki (za medije in povabljeni), okoljski dnevi	- €	PP 153238	-	vsaj 2 dogodka, vsaj 15 udeležencev na dogodek	
10.7.5. Spremljanje in analiziranje objav v medijih	1.000,00 €	PP 153238	zunanji izvajalec	vsaj 50 objav, vsaj 1 analiza	
10.8. Vzdrževanje in nadgradnja spletne strani					
10.8.1. Priprava in objava novic	- €	PP 153238	-	vsaj 1 novica na mesec	
10.8.2. Priprava in objava novih poglavij, odstrani npr.: metulji, hrošči, kačji pastirji, sladkovodne rastline...	- €	PP 153238	-	vsaj 1 novo poglavje	
10.8.3. Posodabljanje in dopolnitve objavljenih vsebin	- €	PP 153238	-	vsaj 1 posodobitev v smeri manj besedila in več grafičnih/slikovnih prikazov	
10.8.4. Oblikovana prenova spletne strani	- €	PP 153238 / lastna dejavnost	-	sofinanc. plačila domene DOPPS spletne strani, zaključek oblikovne prenove in posodobitve spletne strani, prilagoditev za uporabo na pametnih tel. in tabličnih rač.	
10.9. Facebook, Instagram					
10.9.1. Promocija FB strani (www.facebook.com/skokjanskizatok)	- €	PP 153238	-	preseči 3600 všečkov na strani	

10.9.2. Priprava in objava novic (FB in Instagram, po objavi profila)	- €	PP 153238	-	vsaj 1 novica na teden
10.9.3. Priprava in objava fotografij/tematskih albumov (FB profil)	- €	PP 153238	-	vsaj 1 album fotografij
10.9.4. Oblikovanje in objava Twitter profila	- €	PP 153238	-	-
10.9.5. Promocija Instagram/Twitter profila	- €	PP 153238	-	promocija Instagram profila
10.10 Skupne PR naloge/aktivnosti z drugimi zavarovanimi območji in partnerji				
10.10.1. Urejanje spletne strani Skupnosti ZO - www.parkislovenije.si	244,00 €	PP 153238	upravljavci ZO	predstavitve NRŠZ na spletni strani Naravni parki Slovenije
10.11. Zagotavljanje dostopa do informacij o NRŠZ				
10.11.1. Vodenje arhiva vseh informacij o NRŠZ	- €	PP 153238	-	2 arhiva, urejen tudi v italijanskem jeziku
10.11.2. Objavljanje relevantnih informacij na spletni strani	- €	PP 153238	-	redne dopolnitve kataloga (letni programi in poročila, seje odbora)
10.11.3. Zagotavljanje dostopa do informacij za bolj zainteresirane posameznike/ skupine	- €	PP 153238	-	glede na povpraševanje
SKUPAJ	13.474,35 €			

5 PREDSTAVITEV PROJEKTOV V TEKU IN PRIPRAVI

5.1. PROJEKTI V TEKU

- v izvajanju je projekt LIFE FOR SEEDS, v katerem NRŠZ sodeluje kot projektno območje za replikacijo in prenos (akcija E3), v okviru katere bomo z uporabo mešanice lokalnih avtohtonih semen obnovili oziroma vzpostavili 2,4ha habitatnega tipa »Sredozemski vlažni travniki z visokim steblikovjem *Molinio-Holoschoenion*« (Natura 2000 koda 6420) in 1,8ha habitatnega tipa »Vzhodna submediteranska suha travišča (*Scorzoneratalia villosae*)« (Natura 2000 koda 62A0). Izvedba aktivnosti na območju rezervata se predvideva šele v letu 2023 in 2024.
- v drugi polovici leta 2022 bomo začeli izvajati aktivnosti v okviru projekta OBALNA PEŠPOT MED ŠRP SV. KATARINA IN KOPALIŠČEM ADRIA, financiran iz Evropskega sklada za regionalni razvoj ESRR 2021 in katerega vodilni partner je Občina Ankaran.

5.2. PROJEKTI V PRIPRAVI

V tem poglavju predstavljamo projekte v pripravi in ocenjevanju. V letu 2021 smo sodelovali pri pripravi dveh novih projektnih vlog na razpisa naslednjih dveh evropskih programov/ skladov:

- norveški finančni mehanizem 2014-2021 v okviru Programa EEA Blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje: projekt IN2COADAPT - »Integrativen pristop pri upravljanju in sonaravnem prilagajanju obalnega Natura 2000 območja reke in mokrišča (Integrative approach in management and nature-based adaptation of coastal Natura 2000 riverine and wetland area)«. Vodilni partner je Znanstveno-raziskovalno središče Koper (ZRS Koper), partnerji pa poleg DOPPS še Alma Mater Europaea, Evropski center Maribor (AMEU–ECM), Biotehniška fakulteta (UL BF), Regionalni razvojni center Koper (RRC), University of Iceland (UoI) in Norwegian Institute for Nature Research (NINA). Načrtovano trajanje projekta: september 2022 – september 2024. Splošen cilj projekta IN2COADAPT je okrepitev odpornosti na podnebne spremembe obalnih ekosistemov omrežja Natura 2000 in s tem tudi lokalnih skupnosti, saj imajo ekosistemske storitve Natura 2000 območij ključno vlogo pri zagotavljanju blaginje ter so hkrati priložnost za skladen razvoj trajnostnih oblik turizma in kmetijstva na tem območju. Naravni rezervat Škocjanski zatok (SI5000008, SI3000252) in območje reke Rižane (SI3000060) predstavljata dva projektna Natura 2000 pilotna območja. Integrativna obravnava ekosistemskih storitev obeh območij in deležnikov teh storitev bo prikazala bolj verodostojno sliko toka koristi, ki jih imajo lokalne skupnosti, ki je temelj za blaginjo in razvoj skupnosti. S participativnim upravljanjem Natura 2000 območij pa želimo skupaj z različnimi deležniki so-ustvarjati sinergije na področju upravljanja in prilagajanja na podnebne spremembe sektorjev kot so narava, turizem, kmetijstvo.
- transnacionalni program Interreg Srednja Evropa (Central Europe) 2021 – 2027: projekt Restore to Connect (ReCo) – »Restoring degraded eco-systems along the Green Belt to improve biodiversity and ecological connectivity«. Splošen cilj projekta je ohranjanje biotske raznovrstnosti in izboljšanje varstva narave v Srednji Evropi, širjenje mreženja in sodelovanja ter izboljšanje ekološke povezanosti med zavarovanimi območji vzdolž srednjeevropskega zelenega pasu (CE EGB). Vodilni partner je BUND Naturschutz Bayern e.V. - BUND Department Green Belt (DE), partnerji pa poleg DOPPS še National Park Thayatal (AT), University Vienna, Division of Conservation Biology, Vegetation and Landscape Ecology (AT), Governmental Organisation in the State of Bavaria (DE), Spolek Ametyst (CZ), Institute Silva Tarouca (CZ), Green Federation GAJA (PL), Complex of Pomeranian Landscape Parks (PL) in Commune di Staranzano (I). Načrtovano trajanje projekta: januar 2023 – december 2025.

Poleg tega smo se v letu 2021 prijaviili tudi na en lokalni razpis, in sicer:

- razpis MO Koper za sofinanciranje programov dela društev na področju spodbujanja promocije varstva okolja za izvedbo različnih aktivnosti, povezanih z obiskovanjem NRŠZ (cilj 8).

6 PREGLED FINANČNEGA OKVIRA

Finančne preglednice vsebujejo povzetek predvidenih stroškov in virov za izvedbo programa dela. V preglednici 11 so prikazani načrtovani stroški, v preglednici 12 pa predvideni viri financiranja, ki so v prvem delu usklajeni s sredstvi, ki so predvidena v proračunu RS za leto 2022.

Stroški izvedbe programa dela NRŠZ v letu 2022 znašajo 680.839,73 €, od česar je za 207.700,00 € ukrepov predvidenih za financiranje iz Sklada za podnebne spremembe, za 246.935,35 € je rednih upravljavskih ukrepov, ki se financirajo s PP 153238, za 36.387,20 € pa je načrtovanega vložka iz naslova lastne dejavnosti. V program je vključenih tudi za skupno 189.817,18 € investicijskih ukrepov, ki jih bo izvajal MOP ob tehnični podpori upravljavca, in sicer: v višini 106.284,96 € je v program vključena sanacija osrednje opazovalnice, za kar je 48.944,65 € že zagotovljenih na PP 153238, 43.271,00 € je zagotovljenih iz PP 153242 ter 14.069,31 € iz PP 170291. V program je vključena tudi odprava napak na objektih v NRŠZ v višini 67.532,22 € (sanacija gnezdilne stene), ki so predmet zaključenega sodnega postopka, ki je sledil unovčenju bančne garancije v oktobru 2017. V stroške sanacije osrednje opazovalnice in gnezdilne stene niso vključeni stroški nadzora in koordinatorja za varnost in zdravje pri delu ter izdelave varnostnega načrta. V predlogu Programa dela in finančnega načrta NRŠZ za leto 2022 višine teh stroškov ne navajamo, ker bo višina stroškov znana šele po zaključenem postopku javnega naročila, ki je v pristojnosti MOP. Ta sredstva bo potrebno še zagotoviti. Na 16.000,00 € pa je ocenjena revalorizacija ocenjene vrednosti cenitvenega poročila iz leta 2018 in odkup zemljišča pri Telekomu, sredstva ima MOP ARSO zagotovljena na PP 160373 - Stvarno premoženje za odkupe zemljišč.

Med skupnimi stroški jih je 39% namenjenih izvedbi varstvenih, upravljavskih in nadzornih nalog, 61% pa nalogam urejanja obiska in ozaveščanja javnosti. Razvojne naloge so prisotne v minimalnem obsegu in jih zato posebej ne prikazujemo, kar je povezano s tipom zavarovanega območja in njegovimi cilji. Glede na obseg infrastrukture za obisk ter obisku in ozaveščanju namenjenih nalog skladno z Načrtom upravljanja na daljši rok ocenjujemo, da bodo le-te višje od splošnih priporočil ministrstva (25-30%). V letu 2022 je njihov delež visok prav zaradi načrtovanega obsežnega investicijskega vzdrževanja za dokončno odpravo napak na objektih v naravnem rezervatu.

Na podlagi Zakona o preglednosti finančnih odnosov in ločenem evidentiranju različnih dejavnosti (Uradni list RS, št. 53/2007) vodimo odhodke in prihodke iz opravljanja dejavnosti javne službe upravljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok na posebnih stroškovnih mestih v skladu s sodili, revidiranimi in s strani revizorke Milene Gorjup s.p. in potrjenimi v Revizijskem poročilu o preveritvi objektivne upravičenosti sodil z dne 28. 02. 2008.

Preglednica 11: Prikaz predvidenih stroškov izvedbe programa dela 2022

Cilji	1. Programski, materialni in investicijski stroški	2. Stroški delovnih ur vseh zaposlenih po vsebinskih sklopih ciljev
VARSTVENI CILJI		
Cilj 1	25.150,00 €	
Cilj 2	129.750,00 €	
Cilj 3	14.700,00 €	
Cilj 4	16.000,00 €	
Cilj 5	7.820,00 €	
Cilj 6	0,00 €	
Cilj 7	2.361,00 €	
Skupaj – stroški varstvenih nalog in aktivnosti:	195.781,00 €	69.763,40 €

DRUGI CILJI UPRAVLJANJA		
Cilj 8	15.780,00 €	
Cilj 9	250.017,18 €	
Cilj 10 – splošno	12.230,35 €	
Cilj 10 – PR	1.244,00 €	
SKUPAJ - stroški urejanja infrastrukture, obiska in ozaveščanja javnosti in splošnih podpornih akt.:	279.271,53 €	136.023,80 €

STROŠKI UPRAVLJANJA PO KATEGORIJAH		
Programski in mat. stroški	129.235,35 €	
Zaloge/stroški prodajnih artiklov (cilj 8)	9.000,00 €	
Stroški investicij, opreme in inv. vzdrževanja*	336.817,18 €	
Stroški dela	205.787,20 €	
SKUPAJ	680.839,73 €	

* stroški sanacije osrednje opazovalnice, električno delovno vozilo, stroški ureditve habitatov v brakični laguni

2. Stroški redno zaposlenih in honorarnih sodelavcev		
Str. dela – redni	205.787,20 €	
Str. dela – honorarni	5.000,00 €	

Preglednica 12: Prikaz predvidenih virov financiranja izvedbe programa dela 2022

Viri financiranja	Načrtovani zneski
1. Sredstva za ukrepe, ki jih izvaja DOPPS:	
PP 153238 – Naravni rezervat Škocjanski zatok	246.935,35 €
PP 559 – Sklad za podnebne spremembe	207.700,00 €
Lastni prihodki upravljavca	36.387,20 €
SKUPAJ 1	491.022,55 €
2. Sredstva za ukrepe, ki jih izvaja MOP:	
PP 153238 – Naravni rezervat Škocjanski zatok (sanacija osrednje opazovalnice)	48.944,65 €
PP 153242 – Zavarovana območja (sanacija osrednje opazovalnice)	43.271,00 €
PP 170291 – Stvarno premoženje – sredstva odškodnin (sanacija osrednje opazovalnice)	14.069,31 €
PP 150012 Unovčenje bančne garancije (odprava preostalih napak na objektih in ureditvah – sanacija gnezdilne stene)	67.532,22 €
PP 160373 – Stvarno premoženje za odkupe zemljišč (odkup zemljišča od Telekom Slovenije d.d. v sodelovanju z ARSO)	16.000,00 €
SKUPAJ 2	189.817,18 €
SKUPAJ VSI VIRI	680.839,73 €

Preglednica 13: Prikaz predvidenih aktivnosti za financiranje iz naslova sredstev Sklada za podnebne spremembe v letu 2022, na podlagi Izhodišč MOP za pripravo Programa in finančnega načrta dela NRŠZ za leto 2022

Vrsta stroška: aktivnost po programu in opis	Vrednost
2.3.1. Izdelava projektne dokumentacije vključno z nadzorom nad izvedbo del in izvedba ureditve habitatov v brakični laguni (oblikovanje novih in nadvišanje obstoječih habitatov)	125.000,00 €
Stroški dela - koordinacija ukrepov Mokrišča	5.000,00 €
SKUPAJ - UKREPI MOKRIŠČA	130.000,00 €
1.6.4. Obrezovanje dreves in grmovnic	1.500,00 €
1.6.5. Dosajevanje grmovnic	4.000,00 €
1.7.1. Odstranjevanje tujerodnih vrst rastlin in izvedba aktivnosti za pospeševanje razraščanja domorodnih vrst	6.000,00 €
2.4.1. Zasaditev območja pod ankaransko vpadnico – ročno selektivno odstranjevanje tujerodnih rastlin, vzpostavitev ustreznih pogojev za razvoj submediteranskega polsuhega travnika s toploljubnimi drevesnimi in grmovnimi vrstami	2.000,00 €
2.4.2. Zasaditev in ureditev območja na izlivnem delu Badaševice – ročno selektivno odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst, vnos semen in rastlin	1.000,00 €
2.6.1. Dosajevanje morskega lanu s semeni, nabranimi pri Sv. Nikolaju – vzdrževanje obstoječega rastišča s pozno košnjo ter odstranjevanje biomase ter zarasti in ITVR	250,00 €
2.6.2. Dosajevanje morskega ločkovja na izbrana mesta v laguni - vzdrževanje obstoječega rastišča s pozno košnjo ter odstranjevanje biomase ter zarasti in ITVR	250,00 €
3.3.1. Odstranjevanje tujerodnih vrst rastlin in izvedba aktivnosti za pospeševanje razraščanja domorodnih vrst – strojno odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst, zasaditev območja, zasenčenje rastišč ITVR in preprečitev razširjanja ITVR	6.000,00 €
3.3.2. Izlov tujerodnih želv z vršami v naravnem okolju, odstranjevanje jajc, ozaveščanje javnosti	6.700,00 €
5.2.1. Kartiranje sladkovodnih habitatnih tipov vključno s kartiranjem ITVR	1.500,00 €
5.2.2. Kartiranje brakične lagune z obrobjem – kartiranje ITVR, digitalizacija in skupno poročilo s ciljem 5.2.1.	500,00 €
Stroški dela - koordinacija in izvedba ukrepov ITV	10.000,00 €
SKUPAJ - UKREPI ITV	29.700,00 €
9.5.1. Zagotovitev dostopnosti objektov za obiskovalce in druge ciljne skupine – ukrepi za nadzor in umirjanje prometa – nabava eklektičnega delovnega vozila za izvedbo aktivnosti povezanih z vzdrževanjem poti in drugih površin na katerih se zadržujejo obiskovalci	38.000,00 €
SKUPAJ – UKREPI E-MOBILNOSTI IN UMIRJANJE PROMETA	38.000,00 €
SKUPAJ PROGRAM DELA 2022	207.700,00 €

7 KADROVSKI NAČRT

Načrtovano število ur redno zaposlenih za izvedbo Letnega programa dela NRŠZ za leto 2022, izraženo z ekvivalentom polnega delovnega časa, po sedanjih ocenah in z upoštevanjem porodniške odsotnosti (koordinatorka izobraževanja in PR) znaša 7,57 FTE. Letni program dela bo v letu 2022 izvedlo 7 stalno zaposlenih v rezervatu za polni delovni čas (strokovni vodja rezervata, poslovni sekretar-receptor, receptor II-vodnik, koordinator izobraževanja, koordinator za izobraževanje in PR, dva naravovarstvena nadzornika) in varstveni ornitolog za polovični delovni čas.

Poleg tega bodo pri izvedbi programa z delom delovnega časa sodelovali še poslovna sekretarka, direktor, vodja sektorja in vodja financ. Po potrebi bomo občasno vključevali še honorarne sodelavce (honorarni sodelavci za sprejem in vodenje obiskovalcev ter oskrbo pašnih živali) približno 0,28 FTE. Predvideno je tudi sodelovanje zunanjega izvajalca – botanika. Vsi predvideni kadri so potrebni za izvedbo javne službe upravljanja NRŠZ, kot jo opredeljuje veljavna zakonodaja in so predvideni v finančnem planu na podlagi načrta upravljanja.

Preglednica 14: Ocena potrebnega števila potrebnih delovnih ur v ekvivalentu FT po načrtovanih redno zaposlenih in honorarnih sodelavcih za izvedbo Programa dela Naravnega rezervata Škocjanski zatok v letu 2022

Leto	2022	Ekvivalentna delovna mesta – javni sektor*
<i>Redno zaposleni</i>		
Strokovni vodja	1,00	I017040
Poslovni sekretar-receptor I	1,00	I015043
Receptor II - vodnik	1,00	I015043
Naravovarstveni nadzornik-vodnik I	1,00	I015020
Naravovarstveni nadzornik-vodnik II	1,00	I015020
Koordinator izobraževanja	1,00	I017179
Koordinator izobraževanja in PR	0,57	I015065
Poslovni sekretar DOPPS	0,40	J025019
Direktor DOPPS/vodja financ/vodja sektorja	0,10	I017141
Ornitolog	0,50	I017144
Redno zaposleni – SKUPAJ (FT)	7,57	
<i>Honorarni sodelavci</i>		
Pomoč pri oskrbi pašnih živali	0,11	
Vodniki in receptorji	0,17	I015043
Honorarni sodelavci – SKUPAJ (FT)	0,28	
Skupno število potrebnih kadrov (FT)	7,85	

Opomba (*): Šifre delovnih mest so iz Kataloga delovnih mest – tarifni del (št. 100-2/2007/32 z dne 11. 7. 2008) na podlagi Kolektivne pogodbe za dejavnost okolja in prostora – tarifni del (Uradni list RS, št. 60/08).

Preglednica 15: Povzetek potrebnih delovnih ur po ciljih načrta upravljanja in po letih za načrtovan obseg nalog (ekvivalent FT)

Povzetek po sklopih ciljev/nalog	Kadri	Ekvivalent FT	Stroški dela
Upravljanje habitatov (cilji 1-4)	Vodstveni k.	0,20	10.200,00 €
	Strokovni k.	0,00	- €
	Nar.nadzorniki	1,00	25.710,00 €
	Recepcija in adm.podpora	0,00	- €
	Hon.sodelavci	0,11	2.000,00 €
Monitoring in raziskave (cilj 5)	Vodstveni k.	0,00	- €
	Strokovni k.	0,70	18.914,40 €
	Nar.nadzorniki	0,05	1.255,00 €
	Recepcija in adm.podpora	0,00	- €
Naravovarstveni nadzor in sodelovanje (cilja 6-7)	Vodstveni k.	0,10	3.400,00 €
	Strokovni k.	0,00	- €
	Nar.nadzorniki	0,40	10.284,00 €
	Recepcija in adm.podpora	0,00	- €
Upravljanje obiska in infrastrukture (cilja 8-9)	Vodstveni k.	0,10	3.400,00 €
	Strokovni k.	0,75	22.672,30 €
	Nar.nadzorniki	0,40	10.284,00 €
	Recepcija in adm.podpora	1,10	26.074,00 €
	Hon.sodelavci	0,17	3.000,00 €
Splošna dela in naloge (cilj 10)	Vodstveni k.	0,60	21.250,00 €
	Strokovni k.	0,62	17.730,50 €
	Nar.nadzorniki	0,15	3.887,00 €
	Recepcija in adm.podpora	1,30	30.726,00 €
Skupaj - vsi cilji načrta upravljanja	Vodstveni k.	1,10	38.250,00 €
	Strokovni k.	2,07	59.317,20 €
	Nar.nadzorniki	2,00	51.420,00 €
	Recepcija in adm.podpora	2,40	56.800,00 €
	Hon.sodelavci	0,28	5.000,00 €
SKUPAJ		7,85	210.787,20 €

Preglednica 16: Povzetek načrtovanih delovnih ur in stroškov dela v 2022 za redno zaposlene

Delovno mesto	Načrtovane efektivne del.ure	Str. plač/ osebe (EUR)	Vir: PP-153238	Vir: PP-559	Lastna dejavnost
Strokovni vodja	1.750	34.000,00 €	29.000,00 €	5.000,00 €	
Poslovni sekretar – receptor I	1.750	24.980,00 €	24.980,00 €		
Receptor II - vodnik	1.750	23.420,00 €	17.632,80 €		5.787,20 €
Naravovarstveni nadzornik – vodnik I	1.750	26.320,00 €	21.320,00 €	5.000,00 €	
Naravovarstveni nadzornik – vodnik II	1.750	25.100,00 €	20.100,00 €	5.000,00 €	
Vodja izobraževanja	1.750	31.240,00 €	31.240,00 €		
Koordinator izobraževanja in PR	997	14.854,20 €	9.854,20 €		5.000,00 €
Poslovni sekretar DOPPS	700	8.400,00 €	8.400,00 €		
Direktor DOPPS/vodja financ	175	4.250,00 €	4.250,00 €		
Ornitolog	875	13.223,00 €	13.223,00 €		
SKUPAJ PLAČE - PROGRAM DELA NRŠZ 2022	13.247	205.787,20 €	180.000,00 €	15.000,00 €	10.787,20 €

Skupni ocenjeni stroški dela redno zaposlenih znašajo 205.787,20 €. Od tega naj bi se s proračunske postavke 153238 financiralo za 180.000,00 € stroškov, z naslova lastne dejavnosti 10.787,20 €, s proračunske postavke PP 559 – Sklad za podnebne spremembe pa 15.000,00 € in sicer:

- ukrepi za obvladovanje vplivov podnebnih sprememb na mokrišča - izvedba javnega naročila, koordinacija izdelave projektne dokumentacije in koordinacija izvedbe nadvišanja obstoječih habitatov ob hkratnem poglobljanju lagunskih kanalov 1. faza v sklopu cilja 2.3.1. 257 ur oziroma 5.000,00 € (strokovni vodja),
- ukrepi za odstranitev invazivnih tujerodnih rastlinskih vrst – koordinacija in nadzor izvedbe z zunanjimi izvajalci, priprava načrta za strojno in ročno odstranjevanje RITV in nadzor nad izvedbo v obsegu 349 ur oziroma 5.000,00 € (naravovarstveni nadzornik II),
- ukrepi za preprečevanje in obvladovanje vnosa širjenja okrasnih vrst želv (okrasna gizdavka) – izlov po programu (v obdobju od februarja do novembra), iskanje in odstranjevanje gnezd okrasne gizdavke in ozaveščanje širše javnosti v obsegu 332 ur oziroma 5.000,00 € (naravovarstveni nadzornik I).

Poleg redno zaposlenih je za izvedbo programa predvideno tudi sodelovanje honorarnih sodelavcev (študentsko delo). Potrebne ure dela v tem segmentu ocenjujemo na 0,28 FTE oziroma 5.000,00 €, zaradi finančno-računovodskih razlogov pa te stroške vodimo med materialnimi stroški in ne med stroški dela, kar velja tudi za stroške strokovnega sodelavca – botanika, ki kot s.p. dela na podlagi pogodbe o sodelovanju.